

Styrmedel för en klimat- omställning av näringslivet

– Kartläggning av det klimatpolitiska ramverket

Tillväxtanalys kartläggning av det klimatpolitiska ramverket visar att dess kostnadseffektivitet och omställningstryck behöver skärpas för att åstadkomma en grön strukturomvandling av näringslivet. Det nuvarande ramverkets omställningstryck är otillräckligt givet uppsatta klimatpolitiska mål.

Dnr: 2012/011

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser
Studentplan 3, 831 40 Östersund
Telefon 010 447 44 00
Telefax 010 447 44 01
E-post info@tillvaxtanalys.se
www.tillvaxtanalys.se

För ytterligare information kontakta Eva Alfredsson
Telefon 010 447 44 31
E-post eva.alfredsson@tillvaxtanalys.se

Förord

Tillväxtanalys fick år 2012 i uppdrag av regeringen att analysera förutsättningarna för en grön strukturomvandling. Som en del av detta uppdrag har Tillväxtanalys genomfört en kartläggning av de statliga budgetmedel och styrmedel som syftar till att förmå näringslivet till att genomföra en klimatomställning.

Syftet med denna studie är att kartlägga det klimatpolitiska ramverket, här definierat som de statsfinansiella medel och styrmedel som syftar till att åstadkomma en klimatomställning av näringslivet.

PM:et har författats av Eva Alfredsson och Anna Almqvist vid Tillväxtanalys. Johan Harvard, Hans ten Berg och Lillit Ottosson har också bistått i arbetet med kartläggningen. PM:et bygger delvis på en styrmedelskartläggning som Sirje Pädam, Karin Carlsson och Helena Kyllingstad på WSP Analys & Strategi gjort på uppdrag av Tillväxtanalys.

Tillväxtanalys vill rikta ett tack till de representanter för myndigheter och andra aktörer som tagit sig tid till att bidra med underlag för denna kartläggning.

Östersund, december 2014

Dan Hjalmarsson
Generaldirektör
Tillväxtanalys

Innehåll

Sammanfattning	6
Summary	8
1 Inledning och bakgrund	10
1.1 Tillväxtanalys uppdrag	10
1.2 Syfte	10
1.3 Avgränsningar	10
1.4 Metod och data	11
1.5 Teoretiska utgångspunkter	11
1.6 Kategorisering av styrmedel	12
1.7 Disposition	13
2 Styrmedel för en klimatomställning av näringslivet	14
2.1 Stort antal styrmedel	14
2.2 De ekonomiska styrmedlen dominerar	14
2.3 Fokus på generella, utbudsriktade styrmedel för energieffektivitet och konvertering till förnyelsebara bränslen	16
2.4 Sammanfattning	19
3 Kostnaden för statens insatser för en klimatomställning av näringslivet	20
3.1 Skatter och skatteutgifter	20
3.2 Anslag i budgetpropositionen	21
3.3 Statens kostnader per styrmedel	24
3.4 Statens kostnader per bransch	27
3.5 Budgetneutrala styrmedel	27
3.6 Summering av intäkter och utgifter för en klimatomställning av näringslivet	28
3.7 Sammanfattning	29
4 Hur påverkas näringslivet?	30
4.1 Samtliga branscher berörs	30
4.2 Huvuddelen av näringslivets koldioxidutsläpp omfattas	32
4.3 Kostnaderna och omställningstrycket varierar kraftigt mellan branscher	32
4.3.1 Kostnad för koldioxidskatten per utsläppt ton	32
4.3.2 Lägre kostnader för koldioxidutsläpp för anläggningar inom EU ETS	34
4.3.3 Koldioxidskattens andel av företagens rörelsekostnad	36
4.3.4 Styrmedlens omställningstryck	38
4.3.5 Stora utsläpp – höga skatter?	39
4.4 Sammanfattning	40
5 Uppföljningar och utvärderingar av styrmedel för en klimatomställning av näringslivet	42
5.1 Komplext uppföljnings- och utvärderingsarbete	42
5.2 Uppföljningar och utvärderingar	42
5.3 Sammanfattning	45
6 Slutsatser	46
6.1 De klimatpolitiska styrmedlen innebär ur ett statsfinansiellt perspektiv relativt stora intäkter	46
6.2 Styrmedlen utövar ett varierat men generellt sett lågt omställningstryck på näringslivet	47
6.3 Liten kunskap om styrmedlens effektivitet	48
6.4 Slutord	48
7 Referenser	49
8 Bilagor	55
8.1 Ordlista	55
8.2 Styrmedel för en klimatomställning av näringslivet	57
8.3 Metod för kartläggningen	75
8.4 Motiv för införandet av styrmedel	77
8.5 Utvalda utgiftsområden som inte undersökts	78

Sammanfattning

Tillväxtanalys har kartlagt det klimatpolitiska ramverket som syftar till en klimatomställning av näringslivet. Ramverkets kostnadseffektivitet och omställningstryck behöver skärpas för att åstadkomma en grön strukturomvandling av näringslivet.

En förutsättning för en verksam och effektiv klimatpolitik för näringslivets omställning är en god förståelse för politikens verktygslåda på området. Som en del av Tillväxtanalys uppdrag inom ramen för det övergripande regeringsuppdraget *Förutsättningar för en grön strukturomvandling*, ingår att analysera hur de befintliga styrmedlen på området påverkar näringslivet. Syftet med denna studie är att kartlägga statliga budgetmedel och styrmedel (det klimatpolitiska ramverket) för en klimatomställning av näringslivet; studiens ambition är att skapa en överblick snarare än att analysera ramverkets effektivitet. En ambition har dock varit att ta fram ett mått på de prissättande styrmedlens omställningstryck på näringslivet.

Generella styrmedel dominerar över specifika

Ett fyrtiotal styrmedel bidrar till en klimatomställning av näringslivet. Den vanligaste typen av styrmedel var både 2010 och 2013 de ekonomiska styrmedlen. Det vanligaste syftet med styrmedlen är att minska klimatpåverkan genom energieffektiviseringar. De flesta styrmedel är utbudsinriktade, det vill säga det är företag snarare än användare som agerar på styrmedlet. Närmare 90 procent av de statliga medlen (intäkter och utgifter) för näringslivets klimatomställning går till generella styrmedel, det vill säga styrmedel som påverkar alla branscher.

Varierade kostnader för koldioxidutsläpp och ett lågt omställningstryck från de klimatpolitiska styrmedlen

En stor majoritet av näringslivets utsläpp omfattas av antingen energi- och koldioxidskatt eller EU:s handelssystem för utsläppsrätter. Koldioxidskattens kostnad per ton koldioxidutsläpp varierar dock stort mellan olika branscher som en följd av nedsättningar och undantag. Hälften av alla branscher betalar mindre än en tredjedel av koldioxidskatten per utsläppt ton.

Många av de branscher som har låga kostnader för koldioxidskatten omfattas av handeln med utsläppsrätter. Generellt sett har dock priset på koldioxid varit lågt inom handelssystemet och de flesta företag som omfattas har uppvisat ett överskott av utsläppsrätter.

För att skapa en uppfattning om koldioxidskattens omställningstryck, har vi beräknat hur stor kostnadsandel (av totala rörelsekostnader) som koldioxidskatten utgör. I genomsnitt utgör skatten 0,3 procent av företagens rörelsekostnader – även här är emellertid variationen stor.

Sammantaget innebär klimatpolitiken betydligt större intäkter än utgifter för staten

Kartläggningen av kostnader och intäkter för klimatpolitiken visar att styrmedlen för en klimatomställning av näringslivet överlag innebär en intäkt för svenska staten. De skattebaserade styrmedlen (skatteinkomster från generella styrmedel såsom koldioxidskatten och skatteutgifter) spelar monetärt sett en betydligt större roll på detta

område, jämfört med de utgifter som avser anslagsfinansierade styrmedel (stöd som kanaliseras genom exempelvis myndigheter).

Skatteinkomsterna från styrmedel för näringslivets klimatomställning var lägre 2013 än 2010. De lägre skatteinkomsterna 2013 är inte ett resultat av lägre skattesatser utan beror på mindre energianvändning och användning av fossila bränslen inom berörda delar av näringslivet. Detta skulle kunna vara ett resultat av att företagen ställt om sin verksamhet, men kan även vara resultatet av konjunktur- eller temperatureffekter. Även statens utgifter för näringslivets klimatomställning var lägre 2013 än 2010. Det innebär sannolikt att staten under 2013 i detta avseende gav mindre stöd och lägre incitament för näringslivets klimatomställning, jämfört med 2010.

Fortsatt lärande och analys av det klimatpolitiska ramverket för en omställning av näringslivet

Syftet med studien har i första hand varit kartläggande och beskrivande. Den information som framkommit leder dock till analytiska frågeställningar som bör studeras vidare.

En övergripande frågeställning är om ambitionen att använda kostnadseffektiva styrmedel med omfattande undantag lett till att det klimatpolitiska ramverket i praktiken varken är kostnadseffektivt eller verksamt.

Vår kartläggning indikerar ett behov av att öka såväl kostnadseffektiviteten som verkningskraften i det klimatpolitiska ramverket genom att minska skillnaderna i kostnaden för koldioxidutsläpp mellan ekonomins aktörer samt genom att öka omställningstrycket och/eller incitamenten för en klimatomställning inom näringslivet.

Båda dessa åtgärder bör ta hänsyn till branschens och verksamhetens specifika förutsättningar och handlingsutrymme vilket inkluderar risken för koldioxidläckage. Ett samhällsekonomiskt effektivt klimatpolitiskt ramverk innebär avsteg från vad som skulle vara optimalt i teorin.

Summary

The Swedish climate policy framework is comprehensive in that it covers the entire Swedish industry. It is dominated by general economic policy instruments, complemented by specific instruments with the purpose of creating incentives for technological innovation. The cost-effectiveness of the economic policy instruments are however weakened by numerous exemptions. Improving the cost-effectiveness and increasing the pressure on industry is necessary to achieve the government's climate goal of no net emissions by 2050.

A good understanding of the available political tools is essential in formulating efficient and effective climate policy for the transformation of enterprise and industry. Growth Analysis has, as part of our government assignment *Prerequisites for a Green Structural Transformation*, analysed how existing instruments in the field affect enterprise and industry. The purpose of this study is to identify government budgetary funds and policy instruments to combat climate change through the transformation of enterprise and industry (henceforth, the Climate Policy Framework). The aim of the study is to create an overview rather than an analysis of the framework's effectiveness. One intention has, however, been to develop a measurement of the pressure that carbon pricing instruments exert on enterprise and industry to transform.

General policy instruments predominate

Around forty policy instruments aimed to combat climate change through the transformation in enterprise and industry. The most common type of policy instrument, in both 2010 and 2013, were economic ones. The most common purpose of the policy instruments was to reduce climate impact through improvements in energy efficiency. Most of the policy instruments were aimed at the supply side, i.e. companies rather than users are meant to act. Almost 90 per cent of the government funds (revenues and expenditures), for the transformation of enterprise and industry to combat climate change, go to general policy instruments, i.e. instruments that affect all industries.

Cost of carbon emissions vary and policy instruments exert weak pressure to transform

The major part of emissions from enterprise and industry are covered by either energy and carbon taxes or the EU Emissions Trading System. However, the carbon tax (generally 1005 SEK per tonne) varies greatly between different industries as a result of abatements and exemptions. Half of all industries pay less than one third of the standard carbon tax per tonne of emissions.

Many of the industries that have low carbon tax expenses are covered by the EU Emissions Trading System. However, in general, the price of carbon dioxide is low within the trading system and most companies that are covered by it show a surplus of emission allowances.

In order to gain some understanding of the pressure the carbon tax exerts, we have calculated how large a share of total operating costs that the carbon tax constitutes. On average, the tax constitutes 0.3 per cent of a company's operating costs, but the variation is also great in this case.

Overall, climate policy means considerably greater revenues than expenditures for the state

Growth Analysis has performed a survey of government revenues and expenditures from the climate policy framework. It shows that, overall, these policy instruments are a source of revenue for the Swedish government. Tax instruments (tax revenues from general policy instruments such as the carbon tax as well as tax expenditures) are from a government budget perspective significantly more important compared to the expenditures linked to appropriation-funded policy instruments (support channelled through e.g. national authorities).

Tax revenue from climate policy instruments for the transformation of enterprise and industry were lower in 2013 than in 2010. The lower tax revenues for 2013 are, however, not the result of lower tax rates but rather due to lower energy consumption and fossil fuel use within the parts of industry in question. This could be the result of a transformation of business operations, but may also be due to macroeconomic or temperature fluctuations. Government expenditure for climate related transformation of enterprise and industry were also lower in 2013 than in 2010. This means that the government provided less support and gave lower incentives for the climate transformation of enterprise and industry in 2013 compared to in 2010.

Continued study and analysis of the climate policy framework for the transformation of enterprise and industry

The objective of this study was primarily explorative and descriptive. It has, however, brought to light some interesting lines of inquiry that should be the subject of further analysis.

One overarching question is whether extensive exemptions from the use of cost-effective general policy instruments have meant that the climate policy framework is not only lacking in cost-effectiveness but also is not efficient, in practice.

Our study points to a need to increase both the cost-effectiveness and the efficiency within the climate policy framework. This may be done by reducing variation in the cost of carbon dioxide emissions for major actors of the economy, and by increasing the pressure and/or incentives for transformation of enterprise and industry.

It is, however, necessary to consider the conditions in specific industries, including the risk of carbon-leakage. A climate policy framework that is effective in practice will need to depart from what is theoretically optimal.

1 Inledning och bakgrund

1.1 Tillväxtanalys uppdrag

I regleringsbrevet för 2012 gavs Tillväxtanalys i uppdrag att analysera förutsättningarna för en grön strukturomvandling. Uppdragets övergripande syfte är att ta fram underlag som kan användas för att utveckla olika former av insatser som bidrar till ökad resurseffektivitet i termer av minskad användning av energi, råvaror och ekosystemtjänster, samt en övergång till förnyelsebara energiresurser. I uppdraget ingår bland annat att ” ... *analysera på vilket sätt befintliga styrmedel inom miljö- och energiområdet påverkar näringslivet i termer av resurseffektivisering och näringslivsutveckling.*¹

Under arbetets gång har det dock blivit uppenbart att det saknas detaljerad kunskap om vilka styrmedel som bidrar till en klimatomställning av näringslivet, hur stora medel som avsätts för ändamålet, och med vilken kraft dessa styrmedel träffar näringslivet – hur stort omställningstryck de har. Den kunskapen behövs för att det ska gå att analysera hur dessa styrmedel påverkar näringslivet.

1.2 Syfte

Syftet med denna studie är att kartlägga det klimatpolitiska ramverket, här definierat som statsfinansiella medel och styrmedel för en klimatomställning av näringslivet, och att ta fram ett mått på de prissättande styrmedlens omställningstryck på näringslivet.

I detta kapitel behandlas följande frågor:

- Vilka styrmedel används för en klimatomställning inom näringslivet?
- Hur fördelar sig de statsfinansiella kostnaderna och intäkterna för klimatpolitiken på olika typer av styrmedel?
- Vilka delar av näringslivet berörs?
- Vilket omställningstryck har prissättande styrmedel på näringslivet?

Ambitionen är att kartlägga och skapa en överblick snarare än att analysera det klimatpolitiska ramverkets effektivitet. En målsättning är dock att få en bild av med vilken kraft de klimatpolitiska styrmedlen träffar näringslivets aktörer.

1.3 Avgränsningar

Tillväxtanalys kartläggning av det institutionella ramverket (statliga budgetmedel och styrmedel) för en klimatomställning av näringslivet har avgränsats till klimatstyrmedel – detta inkluderar både styrmedel som har klimatomställning som huvudsakligt mål och styrmedel som har detta som ett av flera mål eller har tydlig klimatpolitisk relevans.² Studien har vidare avgränsat sig till styrmedel som på ett *direkt sätt påverkar näringslivet*, till exempel genom att prissätta koldioxidutsläpp eller genom medel som stödjer tillämpad forskning i vilken företag deltar aktivt eller med stöd som är direkt efterfrågestödande, så som stöd till installation av solceller. Forskning och utveckling (FoU) samt infrastrukturinvesteringar har exkluderats ur kartläggningen, se vidare under metod och i

¹ Regeringen (2012a, RB6)

² Avgränsningen motiveras med att åtgärderna med miljöpolitiska motiv är så många att tid och resurser inte tillåter en utförlig kartläggning av dessa. De klimatpolitiskt motiverade insatserna är färre till antalet men inte i betydelse. Enligt regeringen är klimatförändringarna den högst prioriterade miljöfrågan. Det är dock inte alltid lätt att skilja mellan klimatpolitiska och miljöpolitiska åtgärder och i dessa fall har vi i vår kartläggning valt att vara generösa snarare än restriktiva med vad som inkluderats.

Bilaga 8.3. Studien har avgränsats till två år, 2010 och 2013, vilket motiveras med att vi vill kunna redogöra för medlen och styrmedlen så utförligt som möjligt.³ I den ursprungliga projektplanen avsåg vi att inkludera fler år men det visade sig vara allt för resurskrävande.

1.4 Metod och data

Tillväxtanalys kartläggning av styrmedel för en klimatomställning av näringslivet har utgått ifrån Naturvårdsverkets styrmedelsöversikt⁴ där styrmedel för att uppnå miljökvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan* listas. Styrmedel som avslutats före 2010 och styrmedel som inte berör näringslivet har sorterats bort (Bilaga 8.2). Tillväxtanalys har speciellt fokuserat på vilken del av näringslivet som berörs av styrmedlen och i vilken utsträckning.

I vår kartläggning av medel för en klimatomställning av näringslivet har vi utgått från utgiftsområden, anslag, skatteinkomster och -utgifter i *budgetpropositionerna* för 2010 och 2013.⁵ Detaljerad information har även samlats in *direkt från myndigheter och andra aktörer*.

I kartläggningen av hur styrmedlen påverkar näringslivet används data från Statistiska centralbyråns *miljöräkenskaper* och *företagens ekonomi* samt från Naturvårdsverkets uppföljning av EU:s handel med utsläppsrätter (EU ETS). En mer detaljerad beskrivning av de metoder som används i denna rapport återfinns i Bilaga 8.3.

1.5 Teoretiska utgångspunkter

I denna kartläggande studie utgår vi från ett samhällsekonomiskt perspektiv, det vill säga att de styrmedel som införs ska främja samhällsekonomisk effektivitet.⁶ Utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv motiveras styrmedel riktade mot kolinnehållet i fossila bränslen av att koldioxidutsläpp genererar samhällsekonomiska kostnader som inte har tagits hänsyn till i produktionen och som därmed innebär ett marknadsmisslyckande.

Med en samhällsekonomiskt effektiv klimatpolitik menas en politik som:

- a. säkerställer att en given reduktion av utsläpp av växthusgaser sker till lägsta möjliga samhällsekonomiska kostnad (s.k. kostnadseffektivitet).
- b. driver reduktionen till den punkt där kostnaden för ytterligare reduktion är lika hög som värdet av den marginella skadan.⁷

Kostnadseffektivitet innebär att marginalkostnaden för reduktion är lika för alla ekonomiska aktörer. Detta kan åstadkommas genom ett pris på koldioxidutsläpp, till exempel genom en generellt tillämpad koldioxidskatt. Utöver att internalisera de

³ Då arbetet med studien inleddes var ambitionen att kartlägga hur det institutionella ramverket för en klimatomställning av näringslivet utvecklats sedan 1993. Det visade sig dock vara mycket svårt bland annat på grund av att insatser utformas på olika nivåer, och ofta byter namn och inriktning utan att det finns någon tydlig dokumentation. Vi fick därför fokusera på två år och valde åren 2010 och 2013. En studie över endast två år kan inte användas för en jämförande analys av effekterna av styrmedlen över tid om inte alla övriga kända och okända variabler som kan påverka företagen (så som temperatur- och konjunktoreffekter) kontrolleras samtidigt. Vintern 2009-2010 var till exempel ovanligt kall i stora delar av landet vilket naturligtvis påverkat företagets energianvändning.

⁴ Naturvårdsverket, (2012)

⁵ Regeringen (2009a), (2012b)

⁶ Söderholm, (2012)

⁷ Carlén m.fl. (2005)

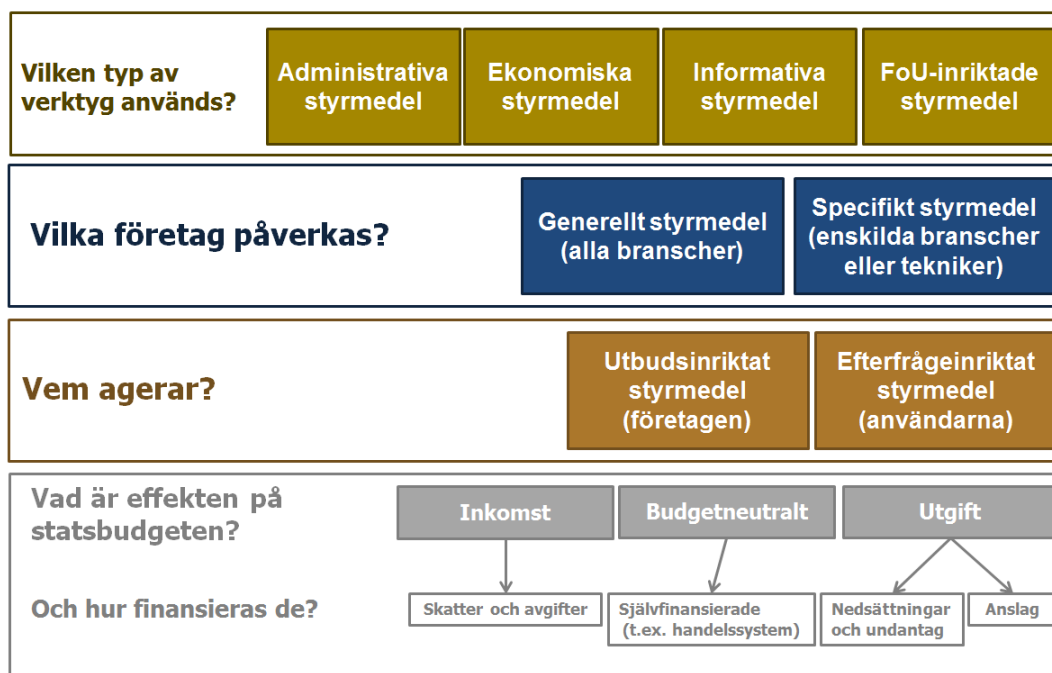
samhällsekonomiska *negativa* effekterna av koldioxidutsläpp genom ett pris på utsläpp bör en kostnadseffektiv politik kompletteras med styrmedel som hanterar andra marknadsmisslyckanden såsom *positiva* externa effekter. Exempelvis bör innovationsrelaterade misslyckanden (spill-over-effekter)⁸ och kolsänkor hanteras som kollektiva nyttigheter (bilaga 8.4).⁹

Även om det naturligtvis är eftersträvansvärt att ha en så kostnadseffektiv styrmedelsmix som möjligt finns det ofta faktorer som gör att en verksam politik måste frångå optimal kostnadseffektivitet. Politiken har att väga in faktorer som fördelningspolitiska mål och effekter på företagens konkurrenskraft. Ett motiv till avsteg från ett pris på koldioxidutsläpp är risken för ”koldioxidläckage”, det vill säga att produktionen tappar i konkurrenskraft eller flyttar sin verksamhet till länder med mindre strikt klimatpolitik.

1.6 Kategorisering av styrmedel

Det finns en rad olika kategoriseringar av styrmedlen som i många fall är överlappande. Olika kategoriseringar används för att belysa olika aspekter och syften med styrmedlen, och besvarar olika typer av frågeställningar:

- 1) Vilken typ av verktyg använder sig styrmedlet av?
- 2) Vilka företag påverkas av styrmedlet?
- 3) Vem agerar som ett resultat av styrmedlet?
- 4) Vilken är effekten på statsbudgeten (Figur 1)?

Figur 1 Kategoriseringar i denna kartläggning. Vilka är styrmedlen som bidrar till en klimatomställning av näringslivet?

⁸ Motivet för att stödja teknikutveckling är att minska de samhällsekonomiska kostnaderna för utsläppsminskningar på sikt.

⁹ Söderholm, (2012)

En vanlig kategorisering av olika typer av styrmedel är att dela in dem i administrativa, ekonomiska, informativa eller FoU-inriktade styrmedel. *Administrativa styrmedel* är exempelvis lagstiftning, normer och gränsvärden, uppsatta för att begränsa företagens utsläpp. De *ekonomiska styrmedlen* innefattar till exempel skatter, så som koldioxidskatten, och olika typer av handelssystem så som EU:s handelssystem med utsläppsrätter (se Faktaruta 1 (sid 17) för grundläggande information om handelssystemet). Tanken är att ekonomiska incitament ska skapa ett omställningstryck. Exempel på *informativa styrmedel* är upplysning, rådgivning eller miljömärkning. Det som klassas som *FoU-inriktade styrmedel* inkluderar, förutom just forskning och utveckling, även demonstrationsanläggningar samt teknik- och systemutvärderingar.¹⁰

Då syftet här är att kartlägga det institutionella ramverket som bidrar till en klimatomställning av näringslivet är det intressant att även dela in styrmedlen utifrån om de är *generella*, och därmed berör alla branscher, eller om de är *specifika*, och därmed menade att påverka en enskild bransch eller teknik.

Vidare har vi funnit det relevant att kartlägga vem som agerar som ett resultat av styrmedlet: det vi kategoriserat som *utbudsinriktade styrmedel* ("push") är de styrmedel som riktar sig direkt till företagen. *Efterfrågeinriktade styrmedel* ("pull"), å andra sidan, är de styrmedel som riktas till användare/konsumenter, som sedan i sin tur förväntas agera på ett sätt som skapar ett omställningstryck på näringslivet.

Slutligen kartläggs styrmedlen utifrån deras effekt på statsbudgeten – detta för att skapa en bild av hur mycket som satsas på näringslivets klimatomställning.

1.7 Disposition

I kapitel två ges en översiktlig bild av de klimat- och energipolitiska *styrmedlen* som bidrar till en klimatomställning av näringslivet. I kapitel tre kartläggs denna politiks statsfinansiella kostnader och intäkter och hur dessa fördelar sig på olika utgiftsposter. I kapitel fyra redovisas vilka branscher och delar av näringslivets koldioxidutsläpp som berörs av de olika styrmedlen. I kapitel 5 redovisas en sammanställning av de uppföljningar och utvärderingar som gjorts av klimat- och energipolitiska styrmedel, samt planerade förändringar på området. I Kapitel 6, avslutningsvis, sammanfattas och diskuteras studiens resultat.

¹⁰ Naturvårdsverket (2012)

2 Styrmedel för en klimatomställning av näringslivet

I detta kapitel ges en översiktlig bild av den styrmedelsarsenal som politiken använder sig av i ett försök att minska näringslivets klimatpåverkan.

I detta kapitel behandlas följande frågor:

- Vilka styrmedel användes för en klimatomställning av näringslivet 2010 och 2013?
- Hur ser styrmedelsmixen ut? Vilken typ av styrmedel dominerar?

2.1 Stort antal styrmedel

Det totala antalet klimatpolitiska styrmedel som Naturvårdsverket i sin kartläggning från 2012 listat under miljömålet *Begränsad klimatpåverkan*, var 83 stycken.¹¹ Av dessa har vi bedömt att 40 (år 2010) och 37 (år 2013) berörde näringslivet (se Tabell 1).

Mellan 2010 och 2013 togs totalt nio styrmedel bort och sju tillkom. Tre av stöden som avslutades var stöd för konvertering till förnyelsebara energislag och tre var fokuserade på hållbart byggande och samhällsplanering. Även *Klimatinvesteringsprogrammet (Klimp)* avslutades under perioden. *Kraftvärmedirektivet* och *Energitjänstedirektivet* ersattes av *Energieffektiviseringsdirektivet*.

De styrmedel som tillkom återfinns främst inom transportsektorn: *Supermiljöbilspremien*, *Forskning och utveckling om förnyelsebara bränslen*, *Drivmedelslagen* samt *Lag om miljökrav vid upphandling av bilar och vissa kollektiva trafik tjänster*. Vidare har det tillkommit en *Föreskrift om ursprungsgarantier*.

2.2 De ekonomiska styrmedlen dominerar

Den vanligaste typen av styrmedel var under både 2010 och 2013 ekonomiska styrmedel (Tabell 1). År 2010 fanns det 17 ekonomiska styrmedel som syftade till en klimatomställning av näringslivet, medan det 2013 fanns 14. De förändringar som skett inom kategorin är att fyra stycken investeringsstöd försvunnit (*Klimp*, *Planeringsstöd för vindkraft*, *Investeringsstöd för solvärme* och *Stöd för konvertering från direktverkande el i bostadshus*) medan *Supermiljöbilspremien* tillkommit.

Vilken typ av verktyg används?	Administrativa styrmedel	Ekonomiska styrmedel	Informativa styrmedel	FoU-inriktade styrmedel
--------------------------------	--------------------------	----------------------	-----------------------	-------------------------

Figur 2 Kategorisering av styrmedlen utifrån typ av verktyg.

¹¹ Naturvårdsverket (2012)

Den näst vanligaste typen av styrmedel är de administrativa. År 2010 fanns det tolv administrativa styrmedel som syftade till en klimatomställning av näringslivet. År 2013 var det 13. Förutom att *Kraftvärmedirektivet* och *Energitjänstedirektivet* ersattes av *Energieffektiviseringsdirektivet* tillkom under perioden även *Lag om miljökrav vid upphandling av bilar och vissa kollektiva trafik tjänster* samt *Drivmedelslagen*.

Ett större antal styrmedel var också FoU-inriktade. Mellan 2010 och 2013 avslutades dock tre av totalt åtta FoU-inriktade styrmedel som fokuserade på byggbranschen: *Cerbof-forskning för långsiktigt hållbara byggnader*, *Energirelaterad byggforskning* samt det stadsbyggnadsfokuserade *Delegationen för hållbara städer*. Ett FoU-inriktat styrmedel inriktat på att främja biodrivmedel tillkom: *Bränsleprogrammen 2011-2015*.

Den minst vanliga typen av styrmedel är de informativa. Under 2010 fanns tre informativa styrmedel. År 2013 hade ett informativt styrmedel tillkommit, *Föreskrifter för ursprungsgarantier av energirelaterade produkter*. Tanken med detta styrmedel är att främja förnybara energislag genom att ge slutkunden av el kunskap om elens ursprung.

Tabell 1. Klassificering av styrmedel för en klimatomställning av näringslivet utifrån typ av verktyg, för åren 2010 och 2013.

Administrativa styrmedel	2010	2013
Allmänna råd om ändring av byggnad (BÄR)	X	X
Byggregler/normer för energieffektivitet	X	X
Direktivet om byggnaders energiprestanda	X	X
Drivmedelslag (2011:319)		X
Ekodesign	X	X
Energieffektiviseringsdirektivet		X
Energitjänstedirektivet	X	
Förordning om vissa fluorerade växthusgaser	X	X
Förordning om upphandling av myndigheters inköp och leasing av miljöbilar	X	X
Kraftvärmedirektivet	X	
Krav på genomsnittliga utsläppsvillkor av koldioxid för personbilar	X	X
Lag om miljökrav vid upphandling av bilar och vissa kollektiva trafik tjänster		X
Miljöbalken	X	X
Producentansvar	X	X
Pumplagen och investeringsstöd	X	X
Ekonomiska styrmedel	2010	2013
Differentierad fordonsskatt	X	X
Differentierad förmånsbeskattning	X	X
Elcertifikatsystemet	X	X
Energikartläggningsstöd	X	X
Energiskatt	X	X
Energiskattebefrielse för biodrivmedel/koldioxidneutrala drivmedel	X	X
Energiskattebefrielse för biobränslen, torv m.m.	X	X
Flexibla mekanismer (CDM och JI)	X	X
Handel med utsläppsrätter (EU ETS)	X	X
Klimatinvesteringsprogram (Klimp)	X	
Koldioxidskatt	X	X

Nedsättning av fordonsskatt de första 5 åren för nya miljöbilar.	X	X
PFE-programmet (program för energieffektivisering)	X	X
Planeringsstöd till vindkraft	X	
Stöd för investeringar i solvärme	X	
Stöd för konvertering från direktverkande el i bostadshus	X	
Stöd för installation av solceller	X	X
Supermiljöbilspremie		X
Styrmedel för forskning och utveckling	2010	2013
BeBo beställargrupp	X	X
BeLok beställargrupp	X	X
Bränsleprogrammen 2011-2015		X
Cerbof – forskning för långsiktigt hållbara byggnader	X	
Delegation för hållbara städer	X	
Energirelaterad byggforskning	X	
LÅGAN	X	X
Teknikupphandling	X	X
Uthållig kommun	X	X
Informativa styrmedel	2010	2013
Energideklarationer	X	X
Energimärkning (Lag om märkning av energirelaterade produkter)	X	X
Föreskrifter om ursprungsgarantier		X
Hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen	X	X
Summa	40	37

2.3 Fokus på generella, utbudsinriktade styrmedel för energieffektivitet och konvertering till förnyelsebara bränslen

Vår kartläggning identifierar två sätt på vilka styrmedlen är tänkta att nå det övergripande klimatpolitiska målet om minskad klimatpåverkan (Se även *Syfte* i bilaga 8.2). Antingen minskas utsläppen genom ökad energieffektivitet eller genom konvertering till förnyelsebara energikällor. Styrmedel för ökad energieffektivitet är något vanligare än styrmedel för konvertering till förnyelsebara bränslen.¹²

Figur 3 Kategorisering av styrmedlen utifrån vem som agerar.

Flertalet styrmedel (28) är utbudsinriktade, det vill säga de syftar till att öka näringslivets utbud av klimat- och energieffektiva produkter, främst bostäder och bilar. Av styrmedlen har dock 16 identifierats som efterfrågeinriktade eftersom de ämnar påverka företagen

¹² Denna kartläggning inkluderar även styrmedel som har näringslivets klimatomställning som ett av flera mål. Energiskattens övergripande mål är till exempel energieffektivisering, vilket dock har flera syften: effektiv energianvändning; gynna användning av biobränsle; skapa drivkrafter för företagens miljöbelastning; skapa förutsättningar för inhemsk elproduktion.

indirekt genom att skapa ökad efterfrågan på klimat- och energieffektiva produkter. Exempel på efterfrågeinriktade styrmedel är *Differentierad fordonsskatt* och *Differentierad förmånsbeskattning*, *Supermiljöbilspremi*, *Stöd för investering i solvärme* och *Förordning om upphandling av myndigheters inköp och leasing av miljöbilar* (se bilaga 8.2).

Figur 4 Kategorisering av styrmedlen utifrån vilka företag som påverkas.

Av styrmedlen är 7 att betrakta som generella, det vill säga de riktar sig inte till någon specifik bransch eller teknik. Ett typexempel på ett generellt styrmedel är Koldioxidskatten. De generella styrmedlen riktar sig direkt mot det problem som styrmedlet syftar till att åtgärda (koldioxidutsläppen som i fallet med koldioxidskatten). Andra generella styrmedel är till exempel Energiskatten och Energitjänstedirektivet. De flesta styrmedlen är dock specifika och har en avgränsad målgrupp.

Många undantag från principen om generella styrmedel

Även bland de generella styrmedlen är dock flera inte generella i sin faktiska tillämpning. Av olika skäl, så som hänsyn till internationell konkurrens och fördelningspolitiska orsaker, har man för att skapa policyacceptans infört nedsättningar och undantag; dessutom gäller flera undantag och nedsättningar för de aktörer som omfattas av EU:s handelssystem med utsläppsrätter (EU ETS) (Faktaruta 1).

Faktaruta 1. EU:s handelssystem med utsläppsrätter för växthusgaser (EU ETS)¹³

EU:s handelssystem med utsläppsrätter för växthusgaser

Principen för EU:s handelssystem med utsläppsrätter för växthusgaser (EU ETS) är att utsläppen begränsas genom att en övre gräns sätts för hur stora de totala utsläppen från företagen i systemet får vara. Denna högsta tillåtna gräns (utsläppstaket) kommer att sänkas successivt över tid för att på så sätt minska utsläppen. Utsläppstaket beslutas av Europeiska kommissionen.

Nuvarande utsläppstak är EU-gemensamt och innebär att utsläppen från berörda företag ska minska med 21 procent till år 2020 (jämfört med startåret 2005). EU:s utsläppshandel har sedan starten även stegvis utvidgats till att omfatta fler branscher. Många anläggningar finns inom energiintensiv industri och inom energiproduktion. Idag ingår cirka 13 000 europeiska anläggningar i systemet, varav cirka 800 finns i Sverige. Från år 2012 ingår även de flygoperatörer som flyger inom EES.

Under de två första handelsperioderna 2005-2007 och 2008-2012 användes gratis tilldelning av utsläppsrätter som huvudprincip. Den svenska el- och fjärrvärmesektorn fick dock köpa utsläppsrätter för att täcka sina behov. Under den tredje perioden 2013-2020 tillämpas auktionering i allt större utsträckning. Elproducenter kommer framöver att få köpa sina utsläppsrätter via auktionering till 100 procent, medan industrin även i fortsättningen kommer att få delvis fri tilldelning. Förhoppningen är att den ökade auktioneringen ska öka effektiviteten inom EU ETS. Den delvis fria tilldelningen av utsläppsrätter till branscher som potentiellt omfattas av koldioxidläckage är ett sätt att minska risken för att företag flyttar till länder med en mindre kraftfull klimatpolitik.

¹³ Källa: Naturvårdsverket (2014-09-01)

Beträffande till exempel fossila uppvärmningsbränslen är den allmänna energiskatten 8 öre per kWh och den generella koldioxidskatten 105 öre per kilo koldioxid¹⁴. Hushålls- och tjänstesektorn beskattas i enlighet med den generella nivån.

Jord-, skogs- och vattenbruk samt industrin omfattas inte av EU ETS. För dem infördes 2011 en nedsatt energiskatt på 2,4 öre per kWh medan koldioxidskatten ligger på 31 procent av den generella nivån. (Tabell 2). För aktörer som ingår i EU:s handel med utsläppsrätter är nedsättningarna mer omfattande, eftersom EU ETS (i alla fall i teorin) är tänkt att vara det styrmedel som prissätter utsläppen av koldioxid för dessa aktörer, snarare än nationella skatter.

Tabell 2. Koldioxid- och energiskatter på fossila uppvärmningsbränslen, 2010 och 2013¹⁵

		Aktörer som inte omfattas av EU ETS		Aktörer som omfattas av EU ETS	
		Hushålls- och tjänstesektorn	Industri, jord-, skogs- och vattenbruk	Industri och värme i kraftvärmeverk	Annan värmeproduktion
2010	Energiskatt	1-8 öre/kWh	0 öre/kWh	0 öre/kWh	1-8 öre/kWh
	Koldioxidskatt	105 öre/kg	105 öre/kg x 0,21	105 öre/kg x 0,15	105 öre/kg x 0,94
2013	Energiskatt	8 öre/kWh ¹⁶	2,4 öre/kWh	2,4 öre/kWh	8 öre/kWh
	Koldioxidskatt	105 öre/kg	105 öre/kg x 0,3	0 öre/kg	105 öre/kg x 0,94

Även drivmedelsbeskattningen av fossila bränslen inkluderar nedsättningar och undantag (Tabell 3). Energiskatten på diesel är idag till exempel 17 öre per kWh, med undantag för diesel i viss gruvindustriell verksamhet där den är 2,4 öre per kWh. Koldioxidskatten är 105 öre per kg koldioxid för de flesta bränslen. För diesel som används i viss gruvindustriell verksamhet, för naturgas och för gasol är koldioxidskatten dock nedsatt. Från och med 2015 kommer naturgas och gasol beskattas fullt ut och nedsättningen för viss gruvindustriell verksamhet kommer att minska. För både uppvärmningsbränslen och drivmedel gäller att biobränslen är undantagna från såväl energi- som koldioxidskatt.^{17 18}

¹⁴ Den generella nivån följer inflationen och var 108 öre per kg koldioxid under 2013.

¹⁵ Källa: Riksrevisionen (2012)

¹⁶ Det är olika skattesatser för el i norra och södra Sverige. (Regeringen, 2014).

¹⁷ Viss energiskatt förekommer dock på biodrivmedel för att undvika överkompensation enligt EUs statsstödsregler.

¹⁸ I detta avsnitt har undantag från de generella styrmedlen i beskattningen av uppvärmningsbränslen och drivmedel diskuterats. Vi har inte inkluderat beskattning av elproduktion i redovisningen eftersom en så liten del av denna produktion baseras på fossila bränslen och eftersom beskattningen av sektorn därmed snarare är fiskal och kan ses som nästintill betydelslös utifrån ett klimatomställningsperspektiv.

Tabell 3. Drivmedelsbeskattning av fossila bränslen, 2010 och 2013¹⁹

		Bensin	Diesel (generellt)	Diesel i arbetsmaskiner inom jord- & skogbruk mm	Diesel i viss gruvindustriell verksamhet	Naturgas och gasol	Gasol
2010	<i>Energiskatt</i>	34 öre/kWh	13 öre/kWh	13 öre/kWh	0 öre/kWh	0 öre/kWh	0 öre/kWh
	<i>Koldioxidskatt</i>	105 öre/kg	105 öre/kg	Återbetalning 2,38 kr/l	105 öre/kg x 0,21	105 öre/kg x 0,59	105 öre/kg x 0,52
2013	<i>Energiskatt</i>	34 öre/kWh	17 öre/kWh	17 öre/kWh	2,4 öre/kWh	0 öre/kWh	0 öre/kWh
	<i>Koldioxidskatt</i>	105 öre/kg	105 öre/kg	Återbetalning 1,70 kr/l	105 öre/kg x 0,3	105 öre/kg x 0,8	105 öre/kg x 0,8

2.4 Sammanfattning

Ambitionen för detta kapitel har varit att ge en översiktlig bild av de styrmedel som bidrar till en klimatomställning av näringslivet:

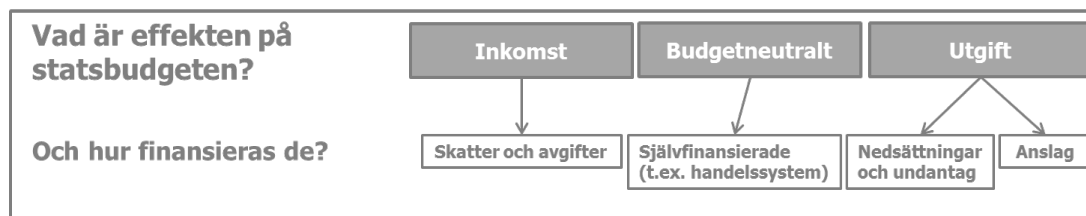
- Vi har funnit att närmare ett fyrtiotal styrmedel syftade till näringslivets klimatomställning under de två studerade åren. Antalet styrmedel på området var något färre under 2013 jämfört med 2010.
- En klassificering av styrmedlen utifrån *typ av verktyg* (administrativt, ekonomiskt, FoU, eller informativt) visar att den vanligaste typen av styrmedel är de ekonomiska styrmedlen. Skillnaderna mellan de två åren ligger främst i att ett antal investeringsstöd med inriktning mot förnyelsebara energikällor (ekonomiska styrmedel) avslutats under tidsperioden. Även flera FoU-inriktade styrmedel inom byggbranschen avslutades mellan 2010 och 2013.
- Det är vanligare att syftet med styrmedlen är att minska klimatpåverkan genom ökad energieffektivitet än genom byte till förnyelsebara energilag och bränslen.
- Flertalet styrmedel är utbudsinriktade, det vill säga de syftar till att öka utbudet av produkter som är climateffektiva, och 16 av styrmedlen är efterfrågeinriktade.
- Av styrmedlen för en klimatomställning inom näringslivet är 7 generella i det att de inte riktar sig mot någon enskild bransch eller teknik. De viktigaste generella styrmedlen, koldioxidskatten och energiskatten, har i sin tillämpning dock omfattande undantag. Det innebär att konkurrenskrafts- eller fördelningspolitiska skäl lett till att de kostnadseffektivaste generella styrmedlen inte är kostnadseffektiva i praktiken. De tillämpas med andra ord på ett sätt som innebär att deras fördelar inte får genomslag fullt ut.
- Det är viktigt att notera att vi i detta kapitel analyserat styrmedelsarsenalen utifrån dess antal. Antalet styrmedel är dock mindre viktigt än deras omställningstryck, det vill säga hur verksamma de är ur ett omställningsperspektiv. Det är något som analyseras vidare i kapitel 4.

¹⁹ Källa: Riksrevisionen (2012)

3 Kostnaden för statens insatser för en klimatomställning av näringslivet

I detta kapitel ges först en översiktlig bild av kostnaden för statens insatser för en klimatomställning av näringslivet. Kartläggningen har genomförts genom en inventering av budgetpropositionerna 2010 och 2013, genom korrespondens med de myndigheter som administrerar anslagen, samt genom en kartläggning av kostnaden för olika typer av styrmedel. De olika metoderna och källorna bidrar till att kvalitetssäkra resultatet.

Kapitlet inleds med en genomgång av skatter och skatteutgifter (avgifter) inklusive en diskussion om de undantag och nedsättningar som berör skatterna. Efter det kartläggs de anslag som via statliga myndigheter och andra aktörer går till insatser för näringslivets klimatomställning. I de efterföljande avsnitten kopplas de statliga medlen för näringslivets klimatomställning till respektive styrmedel och bransch. Avslutningsvis sammanfattas statens intäkter och utgifter för en klimatomställning av näringslivet.

Figur 5 Statens utgifter och intäkter för styrmedlen.

Kostnaden för statens insatser för en klimatomställning av näringslivet studeras här i kartläggningssyfte snarare än som en del av en analys. Inga slutsatser angående styrmedlens effektivitet och omställningstryck kan dras direkt utifrån deras respektive kostnader för staten.

I detta kapitel behandlas följande frågor:

- Hur stora statliga medel satsas på en klimatomställning av näringslivet?
- Inom vilka utgiftsområden sorterar dessa medel och genom vilka myndigheter och andra kanaler når de näringslivet? Vilken typ av stöd dominerar?
- Hur ser fördelningen ut mellan de olika styrmedlen?

3.1 Skatter och skatteutgifter

Svensk klimatpolitik baseras i hög grad på teoretiskt kostnadseffektiva generella ekonomiska styrmedel. *Koldioxidskatten* är tänkt att vara Sveriges viktigaste klimatpolitiska styrmedel (Naturvårdsverket, 2014-09-24). Den politiska ambitionen stämmer i detta avseende väl överens med den praktiska tillämpningen.

Koldioxid- och *energiskatten* drog 2010 in 72,6 miljarder kronor till statsbudgeten. Intäkterna 2013 var något lägre, 70,5 miljarder kronor – en minskning med drygt 2 miljarder kronor (Tabell 4). Skattesatserna var dock inte lägre 2013, tvärtom minskade industrins nedsättning av koldioxidskatten från 21 procent till 30 procent (Tabell 2, avsnitt 2.3), vilket indikerar att de minskade intäkterna beror på minskad användning av fossila bränslen. Detta skulle kunna vara ett resultat av att företagen ställt om sin verksamhet tack vare styrmedlens omställningstryck, dock kan det även vara resultatet av konjunktur- eller temperatureffekter.

Statens skatteutgifter består av nedsättningar och undantag: dels nedsättningar som minskar incitamenten för en klimatomställning (t.ex. undantag för energiintensiv industri av konkurrenskraftsskäl)²⁰, dels nedsättningar som skapar incitament för en klimatomställning (t.ex. *Nedsättningar av fordonsskatten första 5 åren för nya miljöbilar* och *Energiskattebefrielse för uppvärmning för biobränslen, torv m.m.*). Nedsättningarna kan alltså ha två helt olika motiv. I detta avsnitt redovisas de nedsättningar som syftar till att skapa incitament för en omställning av näringslivet. Vi beräknar att denna typ av skatteutgift uppgick till närmare 10 miljarder 2010 och 8,9 miljarder kronor 2013. Skatteutgifterna minskade således med ca 1 miljard kronor mellan 2010 och 2013.

Tabell 4. Medel till skattebaserade styrmedel för en klimatomställning av näringslivet, för 2010 och 2013²¹

	2010 <i>Mnkr</i>	2013 <i>mnr</i>
Skatteinkomster för en klimatomställning av näringslivet	72 590	70 470*
Skatteutgifter för en klimatomställning av näringslivet	9 975	8 861*

*Baserat på prognos av Regeringen

3.2 Anslag i budgetpropositionen

Förutom skatter och skatteutgifter omfattar det klimatpolitiska ramverket de medel som går till insatser för näringslivets klimatomställning genom anslag till myndigheter och andra aktörer.

Tillväxtanalys har kartlagt dessa medel i budgetpropositionerna för 2010 och 2013.

Kartläggningen har inriktats mot följande utgiftsområden som bedömts som relevanta i sammanhanget: UO7 Internationellt bistånd, UO18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik, UO19 Regionala tillväxtåtgärder, UO20 Allmän miljö- och naturvård, UO21 Energi, UO23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, samt UO24 Näringsliv (Tabell 5 och Figur 6).²²

Totalt avsattes i budgetpropositionen för 2010 närmare 4,7 miljarder kronor i anslag för näringslivets klimatomställning.²³ Det utgör 0,58 procent av statens utgifter. Motsvarande siffra för 2013 är drygt 3,4 miljarder kronor²⁴ eller 0,41 procent. Mellan 2010 och 2013 har alltså anslagen till näringslivets klimatomställning minskat med drygt 1,2 miljarder kronor, en minskning på cirka 27 procent.

Både 2010 och 2013 har anslagen främst koncentrerats till tre utgiftsområden i statsbudgeten: UO21 Energi, UO23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, samt UO24 Näringsliv.

²⁰ I föregående kapitel såg vi att det finns många undantag och nedsättningar av energi- och koldioxidskatten som införts av till exempel konkurrenskraftsskäl. Dessa undantag och nedsättningar kan ses som "förlorade skatteintäkter" för staten. Av de olika nedsättningar och undantag av energi- och koldioxidskatten som redovisas av regeringen för de aktuella åren, bedömer Tillväxtanalys att 9,04 miljarder 2010 och 4,61 miljarder 2013 är nedsättningar och undantag som minskar incitamenten för en klimatomställning av näringslivet. Källa: Regeringen (2010b) och Regeringen (2013).

²¹ Källa: Finansdepartementet (2013), Regeringen (2012c), Regeringen (2009b).

²² Även UO22 Kommunikationer ingick i den ursprungliga kartläggningen men har exkluderats efter det att vi, baserat på korrespondens med Trafikverket, konstaterat att inga medel inom detta utgiftsområde enligt vår definition går till en klimatomställning av näringslivet.

²³ Regeringen (2009a)

²⁴ Regeringen (2012b)

Utgiftsområde 23 (Areella näringar, landsbygd och livsmedel) är för båda åren det område som erhållit mest stöd som bidrar till att minska näringslivets klimatpåverkan.

Uppskattningen av hur stor del av utgiftsområdet som bidrar till en klimatomställning av näringslivet kan dock vara en överskattning eftersom det finns de som hävdar att Landsbygdsprogrammets (den största delen av de inräknade medlen för en klimatomställning av näringslivet i UO23) egentliga syfte inte är miljöstöd utan att stödja jordbrukets produktion.²⁵ De redovisade siffrorna här bygger på en uppskattning gjord av Jordbruksverket.

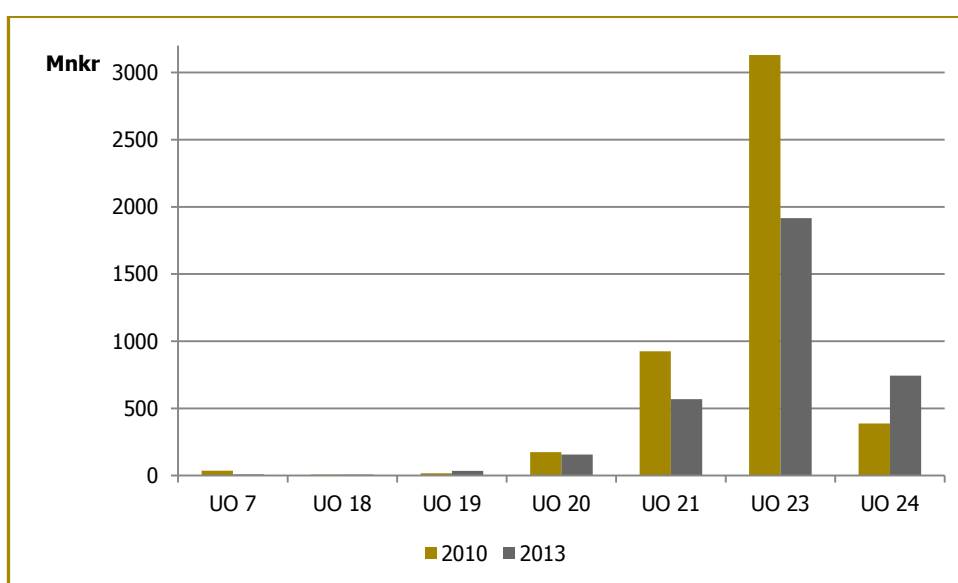
Tabell 5. Medel (anslag) som bidrar till en klimatomställning av näringslivet, fördelat på utgiftsområden, för 2010 och 2013²⁶

Utgiftsområde	Myndighet/annan aktör som administrerar styrmedel	Del av utgiftsområdets medel som bidrar till en klimatomställning av näringslivet			
		2010		2013	
		%	Mnkr	%	mnkr
UO7 – Internationellt bistånd	Sida Tillväxtverket Nordic Climate Fund	0,13	36,36	0,03	8,9
UO18 – Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	Konsumentverket	0,47	7,32	0,6	7,17
UO19 – Regionala tillväxtåtgärder	Tillväxtverket	0,5	17,2	1,04	35,26
UO20 – Allmän miljö- och naturvård	AB Svenska Miljöstyrningsrådet Boverket Energimyndigheten Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (IVL) Naturvårdsverket	3,33	174,4	3,19	155,92
UO21 – Energi	Energimyndigheten Boverket	29,31	925,3	20,23	568,94
UO23 – Areella näringar, landsbygd och livsmedel	Jordbruksverket Skogsstyrelsen Livsmedelsverket Sveriges Lantbruksuniversitet Fiskeriverket Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (JTI, Skogforsk)	16,4	3 129,92	11,55	1 915,69
UO24 – Näringsliv	Tillväxtverket Vinnova Kammarkollegiet/RISE AB (Swedish ICT, SP, Swerea	7,05	387,64	14,15	743,17

²⁵ se Højgård och Rabinowicz (2013)

²⁶ Källa: Regeringen (2009a) och (2012b), regleringsbrev samt korrespondens med respektive myndighet/aktör.

Utgiftsområde	Myndighet/annan aktör som administrerar styrmedel	Del av utgiftsområdets medel som bidrar till en klimatomställning av näringslivet			
	AB, Innventia) Energimyndigheten Näringsdepartementet Almi/Innovationsbron AB Exportrådet/Business Sweden Myndigheten för utländska investeringar i Sverige/Business Sweden				
Totalt för undersökta UO		4,45	4 678,15	3,12	3 435,06

Figur 6 Medel (anslag) som bidrar till en klimatomställning av näringslivet, fördelat på utgiftsområden, för 2010 och 2013.

Anm. UO 7 Internationellt bistånd, UO18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik, UO19 Regionala tillväxtåtgärder, UO20 Allmän miljö- och naturvård, UO21 Energi, UO23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, UO24 Näringsliv.

En analys av hur stor del av anslagen som syftar till att öka *utbudet* av energi- och klimateffektiv produktion och sådana produkter, relativt hur stor del av anslagen som används för att öka efterfrågan, visar på en mycket stor övervikt för de utbudsinriktade styrmedlen i budgetpropositionerna för 2010 och 2013.

För 2010 stod de utbudsinriktade medlen för 87 procent; för 2013 var samma siffra 93 procent. Denna siffra varierar dock stort mellan de olika utgiftsområdena, samt inom utgiftsområdena mellan de två åren. För UO21 Energi uppskattas till exempel hela 36,5 procent av medlen ha gått till efterfrågeinriktade styrmedel 2010 medan andelen var 13,4 procent 2013. Inom UO20 Allmän miljö- och naturvård gick 67 procent av medlen till efterfrågeinriktade styrmedel 2010, medan inga medel inom detta utgiftsområde bedömdes ha gått till efterfrågeinriktade styrmedel 2013.

Översikten i Tabell 5 och i Figur 6 över anslag som bidrar till en klimatomställning inom näringslivet bygger delvis på uppskattningar, vilket innebär risk för att de statliga anslagen som satsats på en klimatomställning inom näringslivet antingen *underskattats* eller

överskattats.²⁷ En känslighetsanalys som Tillväxtanalys utfört indikerar dock att de övergripande slutsatserna från kartläggningen av de statliga anslagen kvarstår: anslagen som bidrar till en klimatomställning av näringslivet har minskat mellan 2010 och 2013. Vidare gick medlen under båda de två åren främst till utbudsinriktade styrmedel.

3.3 Statens kostnader per styrmedel

I detta avsnitt redovisas statliga medel för de styrmedel som bidrar till en klimatomställning av näringslivet. Avsikten är att dels få en bild av hur medlen för en klimatomställning av näringslivet fördelar sig mellan olika styrmedel och branscher, dels att komplettera översikten i de tidigare avsnitten med en beräkning av kostnader med hjälp av en annan metod för att få en så tillförlitlig uppskattning som möjligt.²⁸

Tilldelningen av statliga medel för styrmedel som bidrar till en klimatomställning av näringslivet är drygt 3,4 miljarder kronor lägre 2013 jämfört med 2010 (Tabell 6). Detta styrker vår slutsats från föregående avsnitt – att medlen för detta ändamål minskat. Skillnaden mellan de två åren beror främst på att utgifterna för *Energiskattebefrielse för biobränslen, torv mm.* (inklusive koldioxidskattebefrielsen för torv) var lägre 2013 samt att flera forskningsprogram har avslutats. Stor effekt har det att *Cerbof – forskning för långsiktigt hållbara byggnader* avslutades 2011. Några styrmedel tillkom förvisso (däribland t.ex. *Supermiljöbilspremiern*) och andra styrmedel fick ökad tilldelning av medel (t.ex. *Energideklarationer* och *Energikartläggningsstöd*), men det är i sammanhanget mindre summor.

Det enskilda styrmedel som innebar den största kostnaden för staten både 2010 och 2013 var *Energi- och koldioxidskattebefrielser för biobränslen, torv m.m.* vilket innebar en kostnad på 8,1 miljarder kronor för 2010 och 5,7 miljarder 2013.

Tabell 6. Statliga medel per styrmedel, för 2010 och 2013²⁹

Styrmedel	Bransch	2010 Mnkr	2013 mnkr	Kommentar
<i>Allmänna råd om ändring av byggnad</i>	Bygg, Bostäder och lokaler	-	-	Inte relevant (administrativt)
<i>BeBo beställargrupp</i>	Bygg, Bostäder och lokaler	0	5	Ingen tilldelning 2010
<i>BeLok beställargrupp</i>	Bygg, Bostäder och lokaler	7	7	
<i>Bränsleprogrammen 2011-2015</i>	Jordbruk	X	52,1	
<i>Byggregler/normer för energieffektivitet</i>	Bygg, Bostäder och lokaler	-	-	Inte relevant (administrativt)
<i>Cerbof-forskning för långsiktigt hållbara</i>	Bygg, Bostäder &	1200	X	Avslutad 2011

²⁷ Risken för en underskattning ligger i att antingen Tillväxtanalys eller de myndighetsrepresentanter som ombetts göra skattningar missat medel inom utgiftsområdena. Det finns även en stor gråzon, bland annat på grund av svårigheter att dra gränser mellan vad som klassas som miljö respektive klimat. Risken för en överskattning av de statliga medlen som satsas på en klimatomställning av näringslivet ligger främst i att Landsbygdsprogrammet inkluderats.

²⁸ Kartläggningen i detta avsnitt kan inte jämföras rakt av med skattningen av anslag i föregående avsnitt då olika medel inkluderats i de två kartläggningarna. I avsnitt 3.2 inkluderar de totala anslagen för ändamålet i budgetpropositionerna för 2010 och 2013, inklusive administrativa kostnader hos myndigheter och andra aktörer. I kartläggningen i detta avsnitt inkluderar inte administrativa kostnader. Däremot ingår kostnaderna för skattebaserade styrmedel (skatteutgifter) som inte inkluderades i 3.2.

²⁹ Källa: Energimyndigheten och Boverket har bidragit med underlag.

Styrmedel	Bransch	2010 Mnkr	2013 mnkr	Kommentar
<i>byggnader</i>	lokaler			
<i>Delegation för hållbara städer</i>	Bygg, Bostäder och lokaler	190,5	X	Avslutad 2012
<i>Differentierad fordonsskatt</i>	Transportsektorn	-	-	Inte relevant (budgetneutralt)
<i>Differentierad förmånsbeskattning</i>	Transportsektorn	51	51	Uppskattning för 2013*
<i>Direktivet om byggnaders energiprestanda</i>	Bygg, Bostäder och lokaler	-	-	Inte relevant (administrativt)
<i>Drivmedelslag (2011:319)</i>	Transportsektorn	X	-	Inte relevant (administrativt)
<i>Ekodesign</i>	Industri	0	1,3	Ingen tilldelning 2010
<i>Elcertifikatsystemet</i>	Industri	-	-	Inte relevant (handelssystem)
<i>Energideklarationer</i>	Bygg, Bostäder och lokaler	9	13	
<i>Energikartläggningsstöd</i>	Allmänt	1	4,7	
<i>Energimärkning</i>	Industri, Tjänstenäring	X	1,8	
<i>Energirelaterad byggforskning</i>	Bygg, Bostäder och lokaler	0,8	X	
<i>Energiskatt</i>	Allmänt	-	-	Inte relevant (skatteinkomst)
<i>Energiskattebefrielse för biobränslen, torv m.m.</i>	Allmänt	8170	5670	
<i>Energitjänstedirektivet</i>	Allmänt	0	2,0	Ingen tilldelning 2010
<i>Flexibla mekanismer (CDM och JI)</i>	Offentlig sektor	3,2	6,2	
<i>Föreskrifter om ursprungsgarantier</i>	Allmänt	n/a	-	Inte relevant (föreskrift)
<i>Förordning om upphandling av myndigheters inköp och leasing av miljöbilar</i>	Offentlig sektor	-	-	Inte relevant (förordning)
<i>Förordning om vissa fluorerade växthusgaser</i>	Industri	-	-	Inte relevant (förordning)
<i>Handel med utsläppsrätter (EU-ETS)</i>	Industri	-	-	Inte relevant (handelssystem)
<i>Hållbarhetskriterier för biodrivmedel & flytande biobränslen</i>	Transportsektorn	0	0,6	Ingen tilldelning 2010
<i>Klimatinvesteringsprogram (Klimp)</i>	Offentlig sektor	0	X	Ingen tilldelning 2010
<i>Koldioxidskatt</i>	Allmänt	-	-	Inte relevant (skatteinkomst)
<i>Kraftvärmедirektivet</i>	Industri	-	X	Inte relevant (administrativt)
<i>Krav på genomsnittliga utsläppsvillkor för personbilar</i>	Industri	-	-	Inte relevant (administrativt)

Styrmedel	Bransch	2010 Mnkr	2013 mnkr	Kommentar
<i>Lag om miljökrav vid upphandling av bilar och vissa kollektiva trafik tjänster</i>	Transportsektorn	X	-	Inte relevant (administrativt)
<i>LÅGAN</i>	Bygg, Bostäder och lokaler	6,5	3,6	
<i>Miljöbalken</i>	Allmänt	-	-	Inte relevant (administrativt)
<i>Energiskattebefrielse för biodrivmedel/koldioxidneutrala drivmedel</i>	Transportsektorn	2160	1990	
<i>Nedsättning av fordonsskatt första 5 åren för nya miljöbilar</i>	Transportsektorn	234	700	Uppskattning för 2013*
<i>PFE-programmet</i>	Industri	200	150	
<i>Planeringsstöd till vindkraft</i>	Offentlig sektor	18,57	X	
<i>Producentansvar</i>	Industri	-	-	Inte relevant (administrativt)
<i>Pumplagen och investeringsstöd</i>	Transportsektorn	2,2		Budgeterade medel
<i>Stöd för investeringar i solvärme</i>	Bygg, Bostäder och lokaler	24	X	Budgeterade medel
<i>Stöd för konvertering från direktverkande el i bostadshus</i>	Bygg, Bostäder och lokaler	127,8	X	
<i>Stöd till installation av solceller</i>	Bygg, Bostäder och lokaler	33,23	73,22	
<i>Supermiljöbilspremie</i>	Transportsektorn	X	61,8	
<i>Teknikupphandling</i>	Industri	0	8,8	Ingen tilldelning 2010
<i>Uthållig kommun</i>	Offentlig sektor	49,8	0	Ingen tilldelning 2013
<i>Övriga medel till forskning och utveckling</i>	Information saknas	591	873	Uppskattning ³⁰
Summa		13 079,6	9 675,12	

*Siffrorna för 2013 avseende Differentierad förmånsbeskattning, Nedsättning av fordonsskatt första 5 åren för nya miljöbilar och för Nedsättning av koldioxidskatten för biodrivmedel bygger på skattningar och är därmed osäkra.³¹
X - betyder att styrmedlet inte existerade det aktuella året. — betyder att styrmedlet är administrativt eller budgetneutralt.

³⁰ Det finns för båda de studerade åren statliga medel som går till företagsnära och tillämpad forskning och utveckling för näringslivets klimatomställning, men för vilka vi saknar information som möjliggör uppdelning på styrmedel och bransch. Vår uppskattning av hur mycket medel som går till detta ändamål (utöver de FoU-medel som kunnat delas upp på styrmedel och bransch) baseras på uppgifter om hur stor del av sina respektive anslag som myndigheter och andra aktörer bedömer har gått till denna typ av forskning och utveckling. Exempel på medel som ligger i denna kategori är delar av anslagen till RISE-institutet och VINNOVA.

³¹ För att ge en ungefärlig uppskattning av dessa kostnaders betydelse har den differentierade förmånsbeskattningen för biodrivmedel antagits vara densamma 2010 och 2013. För den femåriga befrielsen från fordonsskatten har en överslagsberäkning genomförts. Befrielsen infördes 2010 och gällde även retroaktivt för miljöbilar som registrerats under det andra halvåret 2009. Kostnaden på 234 miljoner kronor kan således delas upp på tre halvår (78 miljoner per halvår). Under antagande om att inflödet av bilar som befriades var lika stort under hela perioden 2010-2013 går det att göra ett enkelt räkneexempel. Varje år ökar kostnaden med 156 miljoner på grund av att nya bilar befrias (2x78=156). Samtidigt stiger kostnaden på grund av att de bilar som redan finns i systemet blir fler. Det innebär att den uppskattade kostnaden var cirka 700 miljoner kronor 2013.

Det bör noteras att siffrorna för tilldelade medel för vissa styrmedel är osäkra, till exempel vad gäller kostnaden för *Differentierad förmånsbeskattning*. I några fall avviker tilldelade medel från budgeterade – detta gäller till exempel *Planeringsstöd till vindkraft*. Även om vår översikt inte är uttömmande så visar den i stora drag statliga medel fördelade över de kartlagda styrmedlen 2010 respektive 2013.

3.4 Statens kostnader per bransch

I kapitel 2 konstaterades att flest styrmedel var inriktade mot transportsektorn och byggbranschen. Mätt i monetära termer går merparten av medlen till styrmedel som är generella/allmänna (ca 65 procent av medlen för båda de studerade åren). Av de specifika styrmedlen gick mest medel till omställning i *Transportbranschen*, närmare 20 procent av de tilldelade medlen 2010 och närmare 30 procent 2013 (Tabell 7). Under 2010 dedikerades även avsevärda resurser till *Bygg- och bostadssektorns* klimatomställning, cirka 12 procent av medlen gick då till den branschens omställning. År 2013 hade dock denna andel fallit till 1 procent av medlen.

Tabell 7. Tilldelning av statliga medel efter bransch, för 2010 och 2013

Bransch	Tilldelning 2010 mnkr	Andel 2010 %	Tilldelning 2013 mnkr	Andel 2013 %
Allmänt	8 171	62,5	5 672	58,6
Bygg, Bostäder och lokaler	1 598,83	12,2	101,82	1
Industri	200	1,5	160,1	1,7
Industri, Övriga tjänstenärings	0	0	1,8	0,02
Jordbruk	0	0	52,1	0,5
Offentlig sektor (medel som berör företag)	71,57	0,5	6,2	0,06
Transportsektorn	2 447,2	18,7	2 803,4	29
Information om bransch saknas	591	4,5	873	9

3.5 Budgetneutrala styrmedel

Det finns ett antal budgetneutrala styrmedel såsom *Elcertifikatsystemet*, *Differentierad fordonsskatt* och *Handeln med utsläppsrätter (EU ETS)*.

EU ETS är principiellt ett budget neutralt styrmedel men i och med att utsläppsrätterna inte auktioneras ut, utan delats ut gratis, har de inneburit en förmögenhetsöverföring från skattekollektivet till de företag som ingår i systemet. Under 2010 och 2013 har de svenska anläggningarna också tilldelats fler utsläppsrätter än deras motsvarande utsläpp. Värdet av det överskott av utsläppsrätter som tilldelats svenska anläggningar har beräknats till cirka 108 miljoner kronor år 2010 och till cirka 349 miljoner kronor år 2013.³² Antalet anläggningar som omfattas av EU ETS har dock ökat mellan 2010 och 2013. Sedan 2012 omfattas utsläpp från *Flyg*³³ och från 2013 *Aluminium- och kemiindustri* samt *Tillverkning av icke-järnmetaller*³⁴.

³² Beräkningarna baseras på den metod som Riksrevisionen (2012) utvecklat.

³³ EU:s utsläppshandel omfattar sedan 2012 flygningar inom EES samt flygningar med avgång i EES-land och ankomst i länder utanför EES eller omvänt. Ändringar har dock nyligen trätt i kraft som undantar de flygningar som går till och från länder utanför EES under åren 2013-2016. Utöver detta finns det även undantagsregler som beror på syftet med flygningen samt utsläppsmängden.

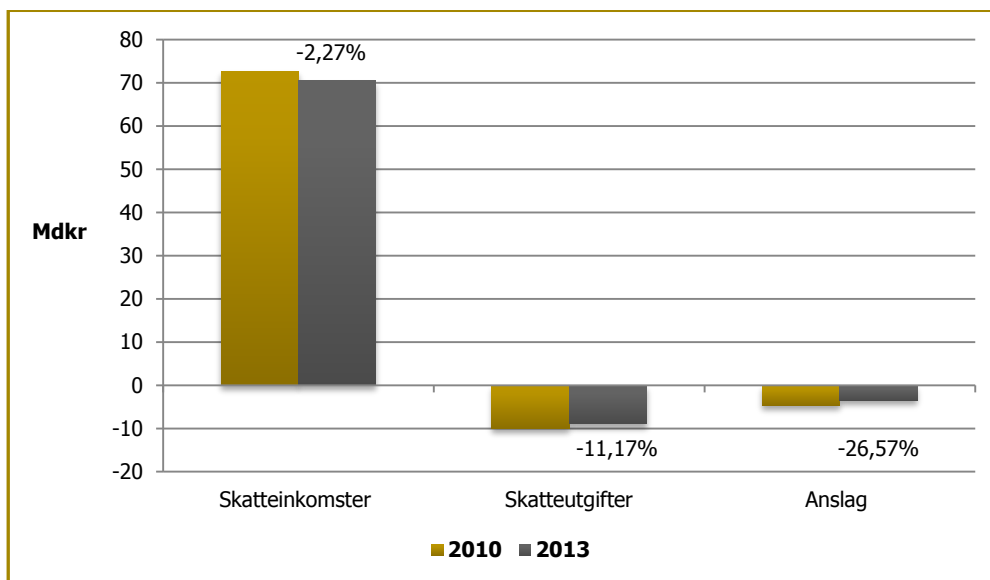
³⁴ Regeringen (2014)

3.6 Summering av intäkter och utgifter för en klimatomställning av näringslivet

En summering av hur mycket staten satsar på en klimatomställning inom näringslivet visar att det ur ett statsfinansiellt perspektiv innebär betydligt större intäkter än utgifter (Figur 7). De styrmedel som dominerar är energi- och koldioxidskatterna vilka innebär stora intäkter. På utgiftssidan är skatteutgifterna en större kostnad än utgifterna för de medel som utgår som stöd (anslag) för att på olika sätt stödja näringslivets omställning.

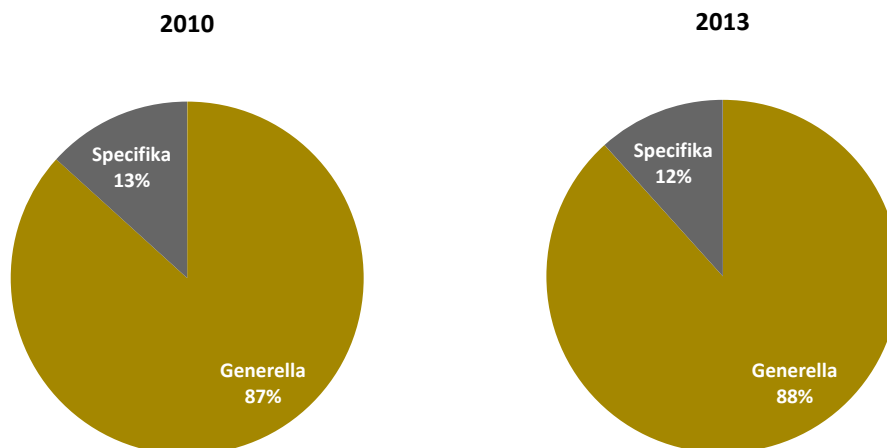
Såväl intäkter som utgifter har minskat mellan 2010 och 2013. Det innebär dock inte nödvändigtvis att omställningstrycket minskat. En minskning av skatteinkomsterna kan vara en positiv utveckling då minskningen inte beror på en minskning av skattesatsen utan på lägre energianvändning. Dock är den lägre energianvändningen 2013, jämfört med 2010, inte nödvändigtvis ett resultat av att näringslivet reagerat på styrmedlen, utan den kan vara ett resultat av temperatur- och/eller konjunkturreffekter.

Å andra sidan innebär minskade anslag ett minskat direkt stöd för näringslivets klimatomställning. Vad gäller minskningen av skatteutgifter mellan 2010 och 2013 så innebär den att incitamenten för en omställning minskat i detta avseende.

Figur 7 Översikt över medel för en klimatomställning av näringslivet för 2010 och 2013, med procentuella förändringar mellan åren.

I föregående kapitel konstaterades det att de flesta styrmedlen är specifika, det vill säga har en specifik målgrupp i form av en bransch eller typ av teknik, samt att endast ett fåtal styrmedel är generella. I detta kapitel, där fokus ligger på kostnader, visar en summering att förhållandet i monetära termer är det omvända. Av de totala medlen för en klimatomställning av näringslivet, inklusive skatteinkomster och skatteutgifter, har Tillväxtnalys beräknat att 87 procent 2010 och 88 procent 2013 gick till generella styrmedel (Figur 8).

Figur 8 Intäkter och utgifter för en klimatomställning av näringslivet, fördelat på specifika respektive generella styrmedel, 2010 och 2013.

3.7 Sammanfattning

Vi har i detta kapitel kartlagt statens kostnader för en klimatomställning av näringslivet under 2010 och 2013. Kartläggningen visar sammanfattningsvis att:

- Styrmedlen för näringslivets klimatomställning utgör en nettointäkt för staten. De skattebaserade intäkterna är stora jämfört med statens utgifter för skattenedsättningar och anslagsfinansierade styrmedel.
- Intäkterna från klimatskatterna minskade mellan 2010 och 2013. Det innebär dock inte nödvändigtvis att omställningstrycket försvagades eftersom minskningen inte var ett resultat av lägre skattesatser utan av minskade utsläpp. Om de minskade utsläppen är en effekt av styrmedlen eller om de beror på konjunktur- eller temperatureffekter är dock oklart.
- Utgifterna för skattenedsättningarna och anslagen till styrmedel minskade mellan 2010 och 2013. Vilket innebär mindre resurser till stöd för näringslivets klimatomställning.
- Av de totala medlen för en klimatomställning av näringslivet gick närmare 90 procent till generella styrmedel under de aktuella åren. Även om de generella styrmedlen dominerar har de specifika styrmedlen stor betydelse för vissa branscher.
- *Transportsektorn* var den bransch som erhöll mest specifika styrmedel för sin klimatomställning både 2010 och 2013. Under 2010 erhöll även *Bygg- och bostadssektorn* omfattande stöd. Resurserna till sektorn minskade dock mellan 2010 och 2013 vilket berodde på att flera forskningsprogram inom området avslutats utan att ersättas med andra program.

4 Hur påverkas näringslivet?

I detta kapitel kartläggs vilka delar av näringslivet som berörs av styrmedlen för en klimatomställning. Vi har också genom att beräkna kostnaden för koldioxidutsläpp för olika branscher samt koldioxidskattens andel av branschernas rörelsekostnader tagit fram ett mått på de prissättande styrmedlens omställningstryck. Andra faktorer och styrmedel bidrar också till att utöva ett omställningstryck. Vi har dock inte haft möjlighet att inom ramen för denna studie skatta deras betydelse. Vi menar att måttet trots att det inte är exakt ger en viktig bild av vilket omställningstryck nuvarande klimatpolitiska ramverk utövar och hur omställningstrycket varierar mellan olika branscher.

Redovisningen genomförs på branschnivå. Uppgifterna som kartläggningen baseras på har hämtats från Statistiska centralbyråns miljöräkenskaper³⁵.

I detta kapitel behandlas följande frågor:

- Vilka branscher berörs av styrmedlen för en klimatomställning?
- Hur stor del av näringslivets koldioxidutsläpp omfattas av styrmedlen?
- I vilken utsträckning varierar kostnaden för koldioxidutsläpp mellan branscher?
- Står branschernas kostnader för koldioxidutsläpp i proportion till deras faktiska utsläpp?

4.1 Samtliga branscher berörs

Kartläggningen visar att hela näringslivet, utom delar av flyget och rederier, berörs av styrmedel för en klimatomställning (Tabell 8). Näringslivet berörs också av de generella styrmedlen som per definition omfattar samtliga branscher. Även de specifika styrmedlen omfattar tillsammans hela näringslivet. Alla branscher utom jordbruket berörs av flera olika specifika styrmedel.

Flertalet (28) av styrmedlen är, som noterats tidigare, utbudsinriktade medan 16 styrmedel är efterfrågeinriktade. Flest efterfrågeinriktade styrmedel finns inom transportsektorn. Där dominerar styrmedel som syftar till att öka efterfrågan på klimateffektiva fordon och bränslen. Även offentlig sektor omfattas främst av styrmedel som är att betrakta som efterfrågeinriktade. Inom övriga branscher dominerar de utbudsinriktade styrmedlen (Tabell 8).

³⁵ Statistiska centralbyrån (2014-09-01a)

Tabell 8. Kartlagda styrmedel efter bransch och inriktning, 2010 och 2013

	Utbudsinriktade	Efterfrågeinriktade
Generella styrmedel (inte bransch-specifika)³⁶	Energiskatt Energitjänstedirektivet Koldioxidskatt Miljöbalken Energiskattebefrielse för biobränslen, torv m.m.	Energikartläggningsstöd Föreskrifter om ursprungsgarantier (2013)*
Bostäder och lokaler (och bygg)	Allmänna råd om ändring av byggnad BeBo beställargrupp BeLok beställargrupp Byggregler – normer för energieffektivitet Cerbof-forskning för långsiktigt hållbara byggnader Delegation för hållbara städer Direktivet om byggnaders energiprestanda Energirelaterad byggforskning (2010) LÅGAN	Energideklarationer Stöd för investeringar i solvärme (2010) Stöd för konvertering från direktverkande el i bostadshus (2010) Stöd till installation av solceller
Industri	Ekodesign Elcertifikatsystemet Handel med utsläppsrätter (EU ETS) Kraftvärmedirektivet (2010) Krav på genomsnittliga utsläppsvillkor för personbilar PFE-programmet (program för energieffektivisering) Teknikupphandling Förordning om vissa fluorerade växthusgaser Producentansvar	Energimärkning
Jordbruk	Bränsleprogrammen 2011-2015 (2013)	
Offentlig sektor (påverkar näringslivet)	Flexibla mekanismer (CDM & JI)	Förordning om Upphandling av myndigheters inköp och leasing av miljöbilar Klimatinvesterings-program (Klimp) Planeringsstöd till vindkraft, Uthållig kommun
Transporter	Energiskattebefrielse för biodrivmedel/koldioxidneutrala drivmedel Pumplagen och investeringsstöd Drivmedelsslåg	Differentierad fordonsskatt Differentierad förmånsbeskattning Hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen Lag om miljökrav vid upphandling av bilar och vissa kollektiva trafik tjänster Nedsättning av fordonsskatt de första 5 åren för nya miljöbilar. Supermiljöbilspremie (2013)

* Om endast ett årtal uppges i parentes bredvid styrmedlet gällde det endast för det året.

³⁶ Observera att nedsättningar och undantag gör att flera av de generella styrmedlen inte är helt generella.

4.2 Huvuddelen av näringslivets koldioxidutsläpp omfattas

Mot bakgrund av att de generella styrmedlen omfattar samtliga branscher utom delar av flyget och rederier, bedöms cirka 80 procent av näringslivets koldioxidutsläpp ha omfattats av någon typ av prissättning av sina utsläpp år 2010.³⁷ Sedan 2012 ingår inomeuropeiska flygresor i EU ETS³⁸ vilket innebär att andelen av näringslivets koldioxidutsläpp som omfattas av klimatpolitiska styrmedel har ökat mellan 2010 och 2013.³⁹ Även om den största delen av näringslivets koldioxidutsläpp omfattas av någon form av prissättning förekommer dock nedsättningar vad gäller energi- och koldioxidskatt för jord- skog- och vattenbruk samt tillverkningsindustrier, som nämnts tidigare.

Det är också värt att notera att vad det gäller utsläpp av övriga växthusgaser (så som t.ex. metan och lustgas från livsmedelsindustrin) så prissätts inte dessa.

4.3 Kostnaderna och omställningstrycket varierar kraftigt mellan branscher

4.3.1 Kostnad för koldioxidskatten per utsläppt ton

Med hjälp av miljöräkenskapernas data⁴⁰ har kostnaden per ton koldioxidutsläpp för olika branscher beräknats (Figur 9). Kostnadsberäkningen är ungefärlig och bör tolkas med viss försiktighet då statistiken och den datainsamlingsmetod som används av SCB inte möjliggör exakta beräkningar⁴¹. Beräkningar har endast kunnat göras för 2010 på grund av eftersläpningar i publiceringen av miljöräkenskaperna.

Resultatet visar att kostnaden per ton koldioxidutsläpp varierar stort mellan branscher. Koldioxidskatten var 1 050 kronor per ton koldioxid 2010. Endast en bransch, *Tillverkning av textilier, läder och trävaror*, betalade 2010 full koldioxidskatt.⁴²

Andra branscher som betalar i stort sett full koldioxidskatt är *Handeln, Avlopp, avfall och byggverksamhet* samt *Industri för datorer, elektronikvaror och optik* som enligt beräkningarna betalade runt 900 kr per ton koldioxidutsläpp. *Övriga tjänstenärningar* betalar cirka 750 kr per ton koldioxid.

Hälften av alla branscher betalar mindre än en tredjedel av koldioxidskatten per utsläppt ton; de branscher som betalade lägst koldioxidskatt var *Industri för stenkolsprodukter och raffinerade petroleumprodukter, Stål- och metallverk, Industri för andra icke-metalliska mineraliska produkter, Tillverkning av kemikalier, farmaceutiska etc.*, samt *El-, gas- och värmeverk*.

³⁷ Baserat på miljöräkenskapernas (Statistiska centralbyrån, 2014-09-01a) skattningar av koldioxidutsläpp per bransch. Flyget och rederier stod 2010 tillsammans för 19,4 procent av utsläppen.

³⁸ EU:s utsläppshandel omfattar i grunden både flygningar inom EES och flygningar med avgång eller ankomst i EES. Dock har flygningar som går till och från länder utanför EES undantagits under åren 2013-2016.

³⁹ Ingen beräkning av hur stor del av näringslivets koldioxidutsläpp som omfattas av prissättning av sina utsläpp har kunnat göras för 2013 på grund av eftersläpning i publiceringen av miljöräkenskapernas data.

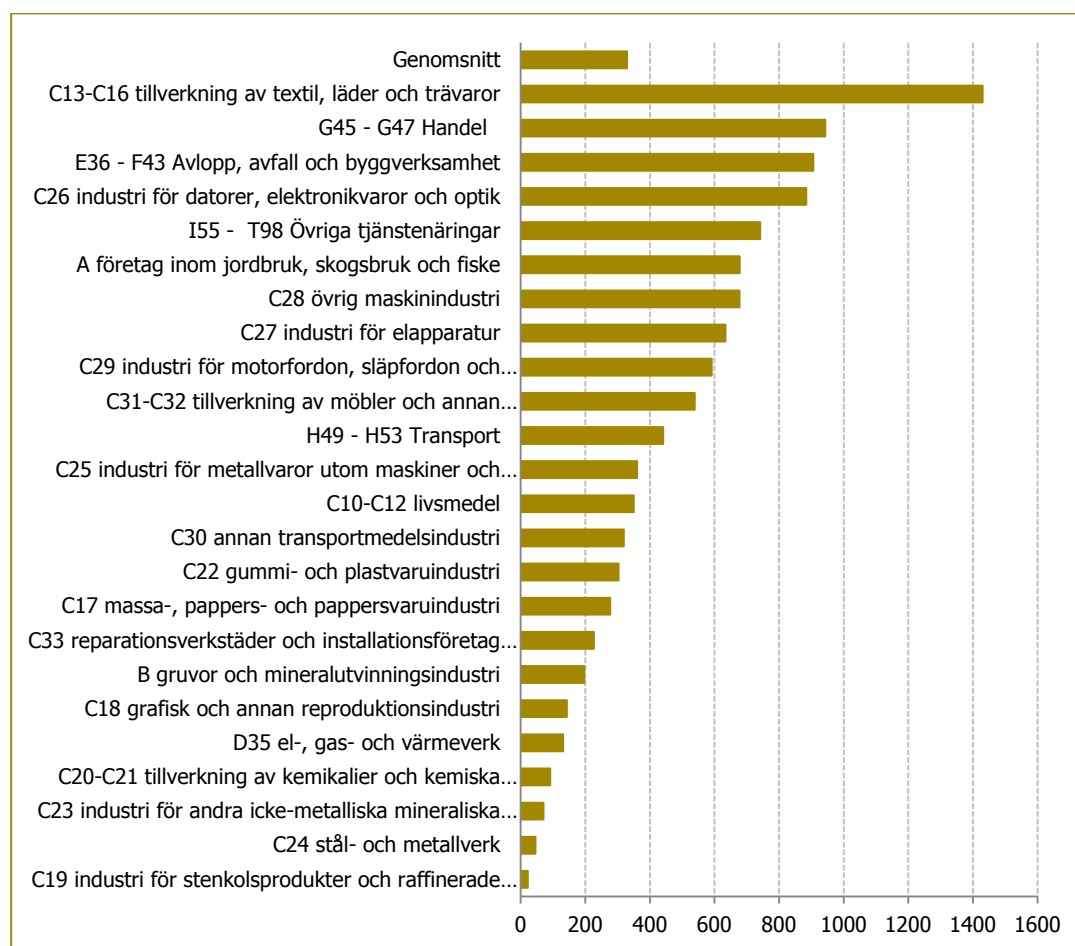
⁴⁰ Statistiska centralbyrån (2014-09-01a)

⁴¹ SCB använder flera olika källor för att ta fram statistiken för miljöräkenskaperna och avgränsningarna i källorna varierar. Som ett exempel kan nämnas att såväl branschfördelad bränsleanvändningsstatistik som körsträckedatabasen används vid branschfördelningen av koldioxidutsläpp. I körsträckedatabasen är det dock fordonets ägare som det finns information om (och som i sin tur kan knytas till en bransch). Detta kan påverka statistiken till exempel genom användandet av leasing då ett företag i en bransch äger fordonet men ett företag i en annan bransch använder det (och köper bränslet samt betalar skatten).

⁴² Enligt beräkningarna för denna kartläggning betalade branschen dock mer än full koldioxidskatt vilket visar att siffrorna inte är exakta.

Det är alltså branscher med låga utsläpp som betalar full koldioxidskatt medan de branscher som har högst koldioxidutsläpp betalar en mycket låg kostnad för sina utsläpp. Den stora variationen mellan branscher beror på att det finns en rad nedsättningar och undantag från koldioxidskatten. Variationen beror dock också på EU:s handelssystem med utsläppsrätter och att anläggningar som ingår i handelssystemet betalar en lägre koldioxidskatt än andra industriföretag (se vidare hur detta påverkar företagen under avsnitt 4.3.2).

Ur ett strikt kostnadseffektivt perspektiv bör kostnaden för koldioxidutsläpp vara den samma för alla aktörer, vilket tidigare diskuterats.⁴³ Vi kan konstatera att detta inte är fallet. Det bör dock återigen påpekas att kostnadseffektivitet inte nödvändigtvis är synonymt med samhällsekonomisk effektivitet. Ur ett samhällsekonomiskt perspektiv kan det vara bättre med en differentierad koldioxidskatt på grund av exempelvis risk för koldioxidläckage.

Figur 9 Kostnaden för koldioxidutsläpp från koldioxidskatten per bransch, kronor per ton, för 2010⁴⁴

⁴³ En enhetlig koldioxidskatt är kostnadseffektiv då den leder till att marginalkostnaden för utsläppsminskningarna blir den samma för alla företag.

⁴⁴ Observera att branscherna i denna figur redovisas på olika finfördelad nivå. Källa: Statistiska centralbyrån (2014-09-01a).

4.3.2 Lägre kostnader för koldioxidutsläpp för anläggningar inom EU ETS

Vi har konstaterat att kostnaden för koldioxidutsläpp varierar kraftigt. En orsak till detta är att anläggningar som ingår i EU ETS har nedsatt koldioxidskatt.

Motivet till nedsättningen av koldioxidskatten är att den inte leder till att utsläppen minskar för de anläggningar som ingår i EU ETS ("Cap and Trade"). För EU ETS är det taket ("Cap") som avgör den totala mängden utsläpp. Under taket står det anläggningarna fritt att handla ("Trade") med utsläppsrätter. Hur utsläppen fördelas under taket mellan olika anläggningar avgörs av hur kostsamt det är för en anläggning att minska sina utsläpp relativt priset på utsläppsrätter. Om en del anläggningar utöver att ingå i handelssystemet dessutom måste betala en koldioxidskatt innebär det att dessa anläggningar har ett högre omställningstryck, men utan att de totala utsläppen inom systemet minskar.

De svenska anläggningar som ingår i handeln med utsläppsrätter stod för 22,7 miljoner ton koldioxidutsläpp år 2010 och 20,1 miljoner ton år 2013. Jämförs de utsläpp som omfattas av EU ETS med det svenska näringslivets totala utsläpp på 50,5 miljoner ton för 2010 framkommer det att cirka 45 procent av näringslivets koldioxidutsläpp omfattades av handelssystemet.⁴⁵

Kriterierna för huruvida en anläggning är inkluderad i EU ETS sätts utifrån förbränningsanläggningens effekt. Det innebär att det är svårt att göra en rättvisande branschkartläggning av EU ETS. Inom till exempel livsmedelsindustrin ingick 11 anläggningar år 2010 i handeln med utsläppsrätter. Samtidigt fanns det nära 3 200 företag inom livsmedels- och dryckesvaruindustrin samma år. Det är med andra ord ofta så att endast en liten del av en bransch berörs av EU ETS.⁴⁶

Kostnaden för de företag som ingår i EU ETS är jämförelsevis låga (Figur 10). Jämfört med den generella koldioxidskatten på 1 050 kronor per ton koldioxid har de genomsnittliga utsläppspriserna i EU ETS varit cirka 125 respektive 40 kronor per ton koldioxid. Utöver det faktum att priset på utsläppsrätter varit lågt, redovisar de flesta företag som ingår i EU ETS även en större tilldelning av utsläppsrätter än vad som behövs för att täcka utsläppen i den egna verksamheten. Tilldelningen var särskilt generös 2013 (Tabell 9). Det har inneburit att företagen generellt haft intäkter från systemet.

Det var enbart för företagen i branscherna *El- och fjärrvärme* och *Tillverkning av järnmalmspellets* som det uppstod en kostnad under 2010 eftersom de behövde köpa utsläppsrätter för att täcka sina koldioxidutsläpp. Dessa branschers tilldelning ökade dock för 2013 och båda branscherna redovisade ett överskott för det året. Under 2013 hade anläggningar inom *Mineralindustrin* ett mindre underskott på utsläppsrätter. Övriga branscher redovisade överskott.

Anledningen till förändringarna i tilldelningen mellan 2010 och 2013 är att från och med 2013 baseras tilldelningen av utsläppsrätter på EU-harmoniserade regler⁴⁷. För Sveriges

⁴⁵ Enligt miljöräkenskaperna (Statistiska centralbyrån, 2014-09-01a) uppgick de totala utsläppen till 61,9 miljoner ton 2010. I redovisningen i texten här (50,5 miljoner ton) ingår inte utsläppen från hushållen, den offentliga sektorn eller från hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

⁴⁶ År 2010 betalade anläggningarna som ingick i handelssystemet 15 procent av den generella nivån på koldioxidskatten (157,5 kronor per ton koldioxid) plus kostnaden (alternativt försäljningsintäkter) från handelssystemet. Övriga delar av branschen betalade 21 procent (220,5 kronor per ton koldioxid). Observera dock att det finns en avdragsrätt för koldioxidskatt som inte beaktats här, se vidare Riksrevisionen (2012).

⁴⁷ Unionstäckande övergångsbestämmelser för harmoniserad gratis tilldelning av utsläppsrätter godkändes av EU:s kommitté för klimatförändringar den 15 december 2010 (2011/278/EU). Tilldelningen baseras på

del har det inneburit att fjärrvärmesektorn och massa- och pappersindustrin har fått en större mängd gratis tilldelning på grund av sina jämförelsevis redan låga specifika utsläpp.

Om det stora totala överskottet 2013 jämfört med 2010 (Tabell 9) beror på att företagen genomfört reducerande åtgärder eller på att tilldelningen varit för generös är oklart. En enkätundersökning som Naturvårdsverket har genomfört indikerar emellertid att svenska företag genomförde åtgärder för att minska sina utsläpp under den första handelsperioden – dock gick inte detta agerande med säkerhet att koppla till utsläppshandeln. Åtgärder för att minska utsläppen gjordes primärt utifrån tron att priset på utsläppsrätter kommer att gå upp i framtiden och inte utifrån de prissignaler som systemet gav. Utsläppsminskningarna berodde på investeringar och inte på handeln som sådan, vilket ansågs vara en konsekvens av den stora osäkerheten som präglade den första handelsperioden samt att likviditeten i systemet var relativt låg.⁴⁸ I en intervjuundersökning med svenska verksamhetsutövare som Energimyndigheten genomförde uppgav dock över 50 procent av respondenterna att EU ETS påverkat deras företag att minska sina koldioxidutsläpp.⁴⁹

Tabell 9. Utsläppsrätter, resultat och uppföljning per bransch, för 2010 och 2013⁵⁰

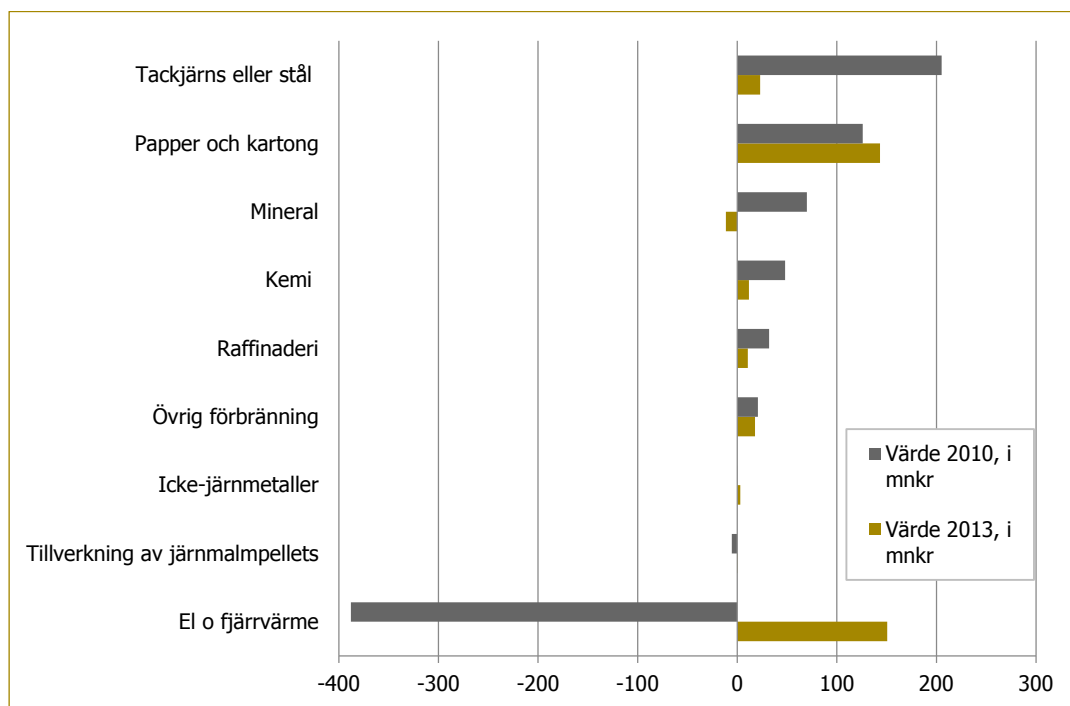
Bransch	Utsläpp, tusental ton		Tilldelning av utsläppsrätter, tusental		Överskott/underskott, tusental		Värde mnkr	
	2010	2013	2010	2013	2010	2013	2010	2013
<i>El o fjärrvärme</i>	6 153	5 050	3 025	8 953	-3 128	3 903	-388	151
<i>Tillverkning av järnmalm pellets</i>	684	669	640	681	-44	11	-5	0
<i>Icke-järnmetaller</i>	78	667	79	746	1	79	0	3
<i>Övrig förbränning</i>	234	186	402	649	167	462	21	18
<i>Raffinaderi</i>	2 967	2 596	3 225	2 870	258	274	32	11
<i>Kemi</i>	1 107	1 216	1 493	1 518	387	302	48	12
<i>Mineral</i>	3 339	3 215	3 902	2 918	563	-297	70	-11
<i>Papper och kartong</i>	1 377	850	2 393	4 565	1 016	3 714	126	143
<i>Tackjärn eller stål</i>	6 722	5 666	8 377	6 262	1 655	596	205	23
Total	22 661	20 115	23 536	29 162	875	9 046	108	349

specifika utsläpp per producerad enhet som fördelningsnyckel. Det finns under denna handelsperiod inte längre något rum för nationell prövning av gratis tilldelning.

⁴⁸ Naturvårdsverket (2007)

⁴⁹ Energimyndigheten (2010)

⁵⁰ Källa: Naturvårdsverket (2014-09-01)

Figur 10 Värdet av överskott/underskott av utsläppsrätter per bransch, för 2010 och 2013 (sorterat efter 2010).

4.3.3 Koldioxidskattens andel av företagets rörelsekostnad

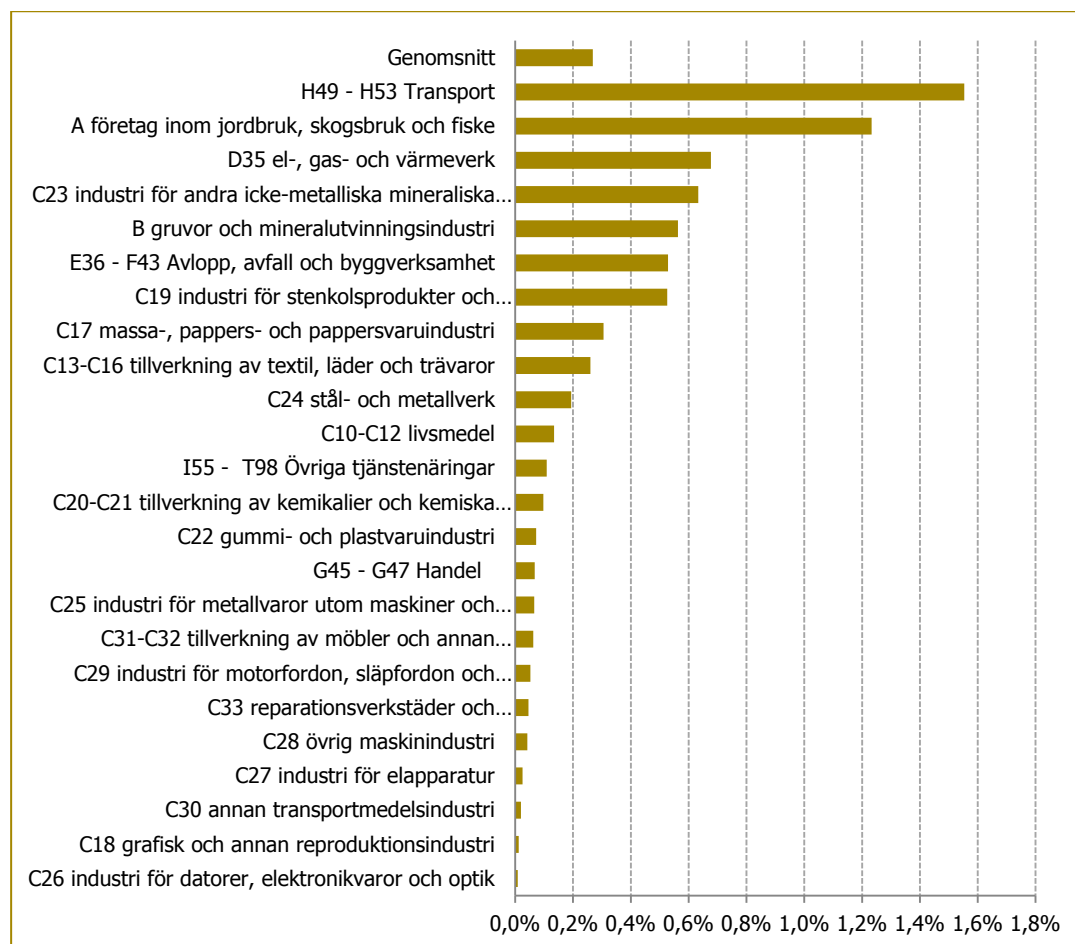
Vi har noterat att klimatpolitiken inte är utformad på ett sätt som uppfyller marginalkostnadskriteriet för kostnadseffektivitet. I detta avsnitt försöker vi beräkna huruvida klimatpolitiken är *verksam*⁵¹ genom att jämföra branschernas totala kostnad för koldioxidutsläpp med företagets rörelsekostnader (Figur 11). Vi antar här att kostnad för koldioxidutsläpp som andel av företagets rörelsekostnader ger ett mått på skattens omställningstryck.⁵²

I genomsnitt utgör koldioxidskattens andel 0,3 procent av företagets rörelsekostnader. *Transportbranschen* och företag inom *Jord-, skogsbruk och fiske* har relativt höga kostnader för sina koldioxidutsläpp: 1,5 procent respektive 1,2 procent av rörelsekostnaderna. För till exempel *Tjänstesektorn (Handel och Övrig tjänstesektor)* står å andra sidan kostnaden för koldioxidskatten för cirka 0,1 procent av rörelsekostnaderna.

⁵¹ Med verksam avses att styrmedlen leder till en förändring/måluppfyllnad, det vill säga att utsläppen minskar. Politiken kan vara verksam utan att vara kostnadseffektiv och vice versa.

⁵² Det finns inget självklart sätt att mäta omställningstryck. Det mått vi använder här (kostnaden för koldioxidutsläpp som andel av företagets rörelsekostnader) bör endast ses som ett försök till kvantifiering. Det exakta sambandet mellan effekt och andel av företagets rörelsekostnader varierar dock mellan branscher beroende på t.ex. efterfrågekurvans elasticitet och konkurrenssituationen. Vidare inkluderar en optimal bedömning av omställningstrycket på ett företag/bransch även en kvalitativ bedömning av övriga styrmedels betydelse. Även Riksrevisionen (2012) har beräknat näringslivets utgifter för "klimatrelaterade skatter". De tittar på utgifterna för *energi- och koldioxidskatter* som andel av *företagens totala kostnader* år 2009 (i utgifterna för energiskatter ingår i Riksrevisionens beräkning även t.ex. energiskatt på el). I genomsnitt är denna andel 4 procent. Riksrevisionen har även tittat på *energi- och koldioxidskatternas storlek i förhållande till branschernas förädlingsvärde*. Även om Riksrevisionen använder ett annat mått än vi gör kan liknande slutsatser dras från resultaten: t.ex. ifråga om hur kostnaderna skiljer sig åt mellan branscher.

Det är tydligt att koldioxidskatten utgör en större kostnadsandel för många branscher inom tillverkningsindustrin än vad den gör för genomsnittet – detta trots att branscher inom tillverkningsindustrin ofta har en lägre koldioxidskattesats än genomsnittet (jämför Figur 9).

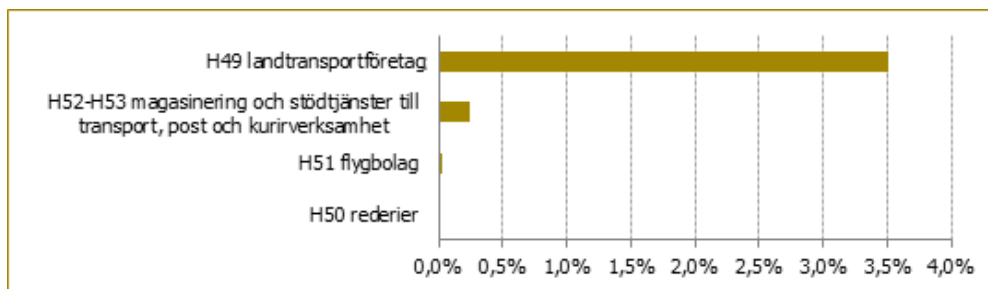

Figur 11 Inbetald koldioxidskatt som andel av företagets totala rörelsekostnader per bransch, för 2010⁵³

Stora skillnader i kostnaden för koldioxidutsläpp inom transportsektorn

Då olika delar av transportsektorn berörs av koldioxidskatten i olika omfattning sårredovisar vi kostnadsandelen för landtransporter, stödtjänster, flygbolag och rederier (Figur 12). Landtransporterna har betydligt högre kostnader i förhållande till sina rörelsekostnader än övriga delar av transportsektorn (3,5 procent). Kostnaderna för koldioxidskatten i förhållande till rörelsekostnaderna var 2010 nära noll för såväl flygbolag som rederier.

⁵³ Källa: Statistiska centralbyrån (2014-09-01a), (2014-09-01b)

Figur 12 Inbetald koldioxidskatt som andel av företagens rörelsekostnader i transportbranschen, för 2010.⁵⁴

4.3.4 Styrmedlens omställningstryck

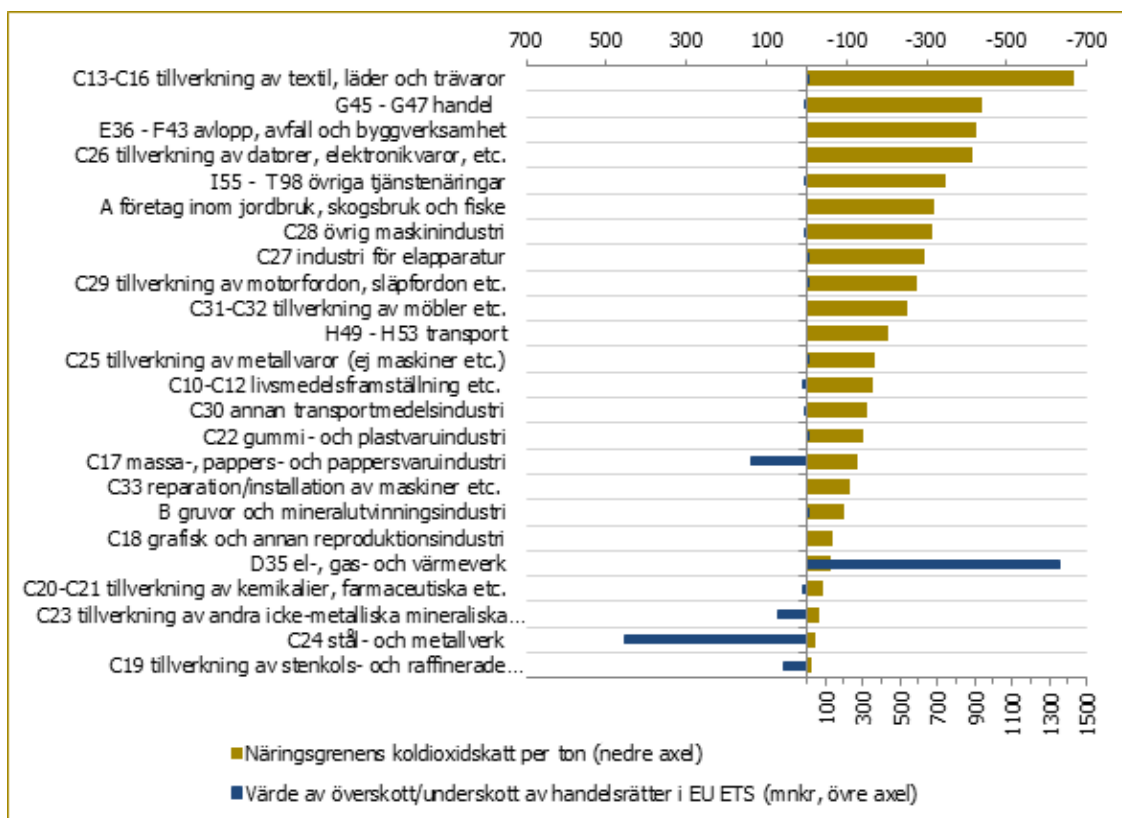
Teorin bakom ekonomiska styrmedel som koldioxidskatten och EU ETS är att företag kommer att välja att reducera sina utsläpp om det är billigare att genomföra minskningen än att betala kostnaden för utsläpp.

Om ett styrmedel leder till en utsläppsminskning beror således på den kostnad som är förknippad med koldioxidutsläppen, tillgången till och kostnaden för alternativa bränslen eller tekniker, samt eventuella transaktionskostnader eller odelbarheter⁵⁵ i samband med utsläppsreducerande investeringar. Vi noterade tidigare att energiintensiva branscher generellt hade en lägre koldioxidskatt än branscher med låga utsläpp och att en orsak till det var att många av dessa branschers anläggningar ingår i EU ETS. En sammanställning där kostnad per ton koldioxidutsläpp från koldioxidskatten kombinerats med information om värdet av överskottet/underskottet av utsläppsrätter⁵⁶ per bransch visar att kostnaden för koldioxidutsläpp inte ökar väsentligt av deltagande i EU ETS (Figur 13). Kostnaden för dessa branscher är låg relativt andra branscher. Att en bransch har låga kostnader för utsläppsrätter innebär dock inte per definition att omställningstrycket är lågt. Att kunna sälja utsläppsrätter innebär ett incitament för omställning. Det som avgör omställningstrycket är prisnivån på utsläppsrätter. Förväntningar om ett fortsatt lågt pris på utsläppsrätter (vilket som vi diskuterade tidigare varit fallet under senare år) innebär ett lågt omställningstryck.

⁵⁴ Källa: Statistiska centralbyrån (2014-09-01a), (2014-09-01b)

⁵⁵ Transaktionskostnader eller odelbarheter i samband med investeringar kan medföra att utsläppsreduktioner inte kommer till stånd även om åtgärden egentligen är det billigaste alternativet. Detta då en investering i vissa fall inte kan användas förrän ett system är fullt utbyggt (odelbar investering) eller då det finns en kostnad förknippad med att byta, köpa eller sälja investeringen på marknaden (transaktionskostnader).

⁵⁶ De anläggningar som ingick i EU ETS 2010 har för figur 9 delats in efter SNI-kod snarare än efter den branschindelning som tidigare använts för EU ETS (se tabell 9 och figur 6); detta har gjorts för att vi ska kunna ge en indikativ bild av hur de totala utsläppen och kostnaderna varierar mellan olika branscher, det vill säga för så väl koldioxidskatten som EU ETS. Branschuppdelningen av EU ETS i figur 9 synliggör att vissa branscher endast har ett fåtal anläggningar som berörs av EU ETS.

Figur 13 Illustration av hur de totala kostnaderna för koldioxid varierar mellan olika branscher, för 2010.

4.3.5 Stora utsläpp – höga skatter?

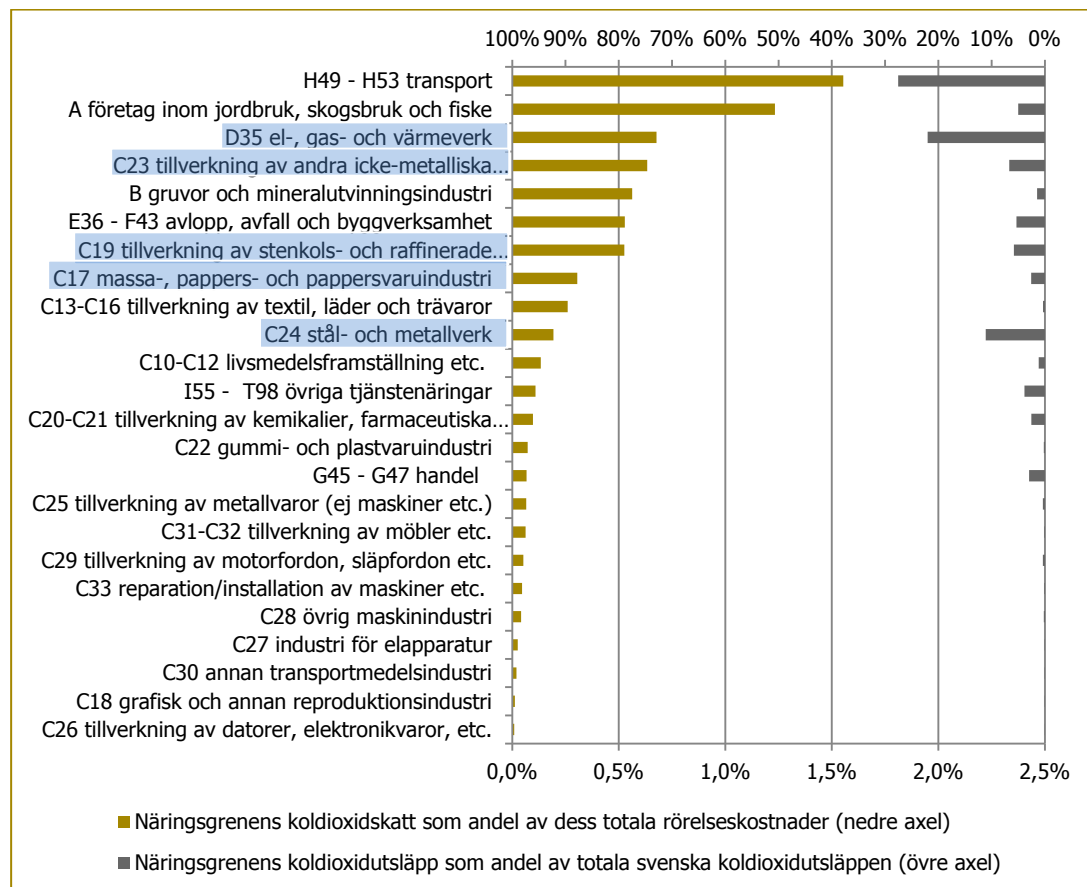
Branschuppdelade utsläppsdata visar att *Tillverkningsindustrin* (på aggregerad nivå), tillsammans med *Transportbranschen* samt *El- gas och värmeverk* står för huvuddelen av näringslivets koldioxidutsläpp.⁵⁷ En jämförelse av branschernas kostnader för koldioxidutsläpp som andel av deras rörelsekostnader och branschernas andel av de totala koldioxidutsläppen visar att det finns en relativt god korrelation mellan dessa.

För branscherna med stora utsläpp är kostnaden för koldioxidskatten generellt sett en större andel av företagets totala kostnader, och vice versa (Figur 14). Det finns dock ett antal tydliga undantag. Ett exempel är branschen *Stål- och metallverk* som 2010 stod för 11 procent av det svenska näringslivets totala koldioxidutsläpp men vars inbetalda koldioxidkostnad som andel av totala rörelsekostnader bara var 0,2 procent (signifikant lägre än genomsnittet på 0,3 procent för det svenska näringslivet). Till detta ska även tilläggas att branschen 2010 hade ett mycket stort överskott av utsläppsrätter från EU ETS – vi har beräknat värdet av detta överskott till 456 miljoner kronor.

Denna typ av undantag (att en bransch kostnader för de egna utsläppen är förhållandevis låga jämfört med branschens andel av de totala utsläppen) kan ha flera förklaringar. En anledning kan vara att det fanns (och fortfarande finns) en förhoppning om att EU ETS ska medföra större kostnader för företagen och därmed skapa ett reellt omställningstryck. Andra anledningar kan vara att det finns en låg policyacceptans för ett högt koldioxidpris i

⁵⁷ Det är ungefär två års eftersläpning i publiceringen av data över näringslivets utsläpp, varför vi här endast tittar på 2010 och inte på 2013.

vissa branscher då kostnaden anses kunna äventyra industrins konkurrenskraft på internationella marknader, eller att det finns risk för koldioxidläckage, det vill säga att industrin flyttar.

Figur 14 Inbetald koldioxidskatt som andel av totala rörelsekostnader (orange staplar och nedre axeln) och branschens utsläpp som andel av näringslivets totala utsläpp (grå staplar och övre axeln), för 2010.

Branscher markerade i blått har en större del anläggningar som omfattas av EU ETS.

4.4 Sammanfattning

Vi har i detta kapitel visat hur olika branscher berörs av styrmedlen för en klimatomställning av näringslivet. Kartläggningen visar sammanfattningsvis att:

- Styrmedel för en klimatomställning av näringslivet omfattar hela näringslivet utom delar av flyget och rederier som är undantagna även från generella styrmedel. Alla branscher utom Jordbruket omfattas av flera olika specifika styrmedel utöver de generella styrmedlen. Cirka 80 procent av näringslivets koldioxidutsläpp bedöms omfattas av någon typ av prissättande styrmedel. Andelen har ökat mellan 2010 och 2013.
- Kostnaden för koldioxidutsläpp per ton varierar kraftigt. Endast en industribransch, *Tillverkning av textil, läder och trävaror* betalar full koldioxidskatt. Hälften av alla branscher betalar mindre än en tredjedel av koldioxidskatten per utsläppt ton. Den stora variationen mellan branscher beror på en rad nedsättningar och undantag från skatten, inklusive nedsättningar för anläggningar som ingår i EU ETS.

Koldioxidskatten anses vara ett kostnadseffektivt styrmedel men är det i mindre omfattning genom den differentierade tillämpningen.

- Branscher som ingår i EU ETS har generellt lägre totala kostnader för sina koldioxidutsläpp på grund av att priset på utsläppsrätter varit mycket lågt. De flesta anläggningar som ingår i handelssystemet har även haft en större tilldelning av utsläppsrätter än vad de behövt för att täcka utsläppen i den egna verksamheten, vilket för många företag inneburit att systemet hittills främst varit förknippat med intäkter. Nedsättningen av koldioxidskatten, som ett resultat av deltagande i EU ETS, har inte vägts upp av motsvarande prissättning på koldioxidutsläpp inom handelssystemet – konsekvensen är att de undantag och nedsättningar som framstår som rimliga i teorin, i praktiken innebär att företagen hittills inte kännbart påverkas av något styrmedel.
- Ett försök att skatta hur *verksam* klimatpolitikens prissättning av koldioxidutsläppen är har gjorts genom att räkna ut koldioxidskattens andel av företagens rörelsekostnad. Detta är ett första försök att beräkna vilket ”omställningstryck” prissättningen utgör för olika branscher. Skattningen visar att omställningstrycket (beräknat på detta vis) är lågt, och att variationen är stor mellan olika branscher.

5 Uppföljningar och utvärderingar av styrmedel för en klimatomställning av näringslivet

I detta kapitel ges en sammanfattning av kunskapsläget avseende styrmedlens effektivitet. Ett antal uppföljningar och utvärderingar har gjorts av det institutionella ramverket för en klimatomställning av näringslivet. Mot bakgrund av Sveriges åtaganden under Kyotoprotokollet sammanställs regelbundna rapporter (nu senast Sveriges sjätte nationalrapport om klimatförändringar).⁵⁸ På nationell nivå görs även andra regelbundna översyner av klimatpolitiken.

Kapitlet inleds med en diskussion om några potentiella problem med att utvärdera styrmedel, därefter diskuteras översiktligt de uppföljningar och utvärderingar som genomförts de senaste åren.

5.1 Komplext uppföljnings- och utvärderingsarbete

Den sjätte nationalrapporten om klimatförändringar konstaterar att uppföljning och utvärdering av styrmedel inom klimatområdet är komplext. Många styrmedel har ett flertal mål som de förväntas uppfylla. Dessutom kan flera styrmedel styra mot samma mål. Inom elproduktionen tillkommer dessutom en internationell dimension eftersom elhandeln är nordisk/nordeuropeisk. Det gör det svårt att isolera effekterna av ett styrmedel från effekterna av ett annat. Konjunkturinstitutet menar att energieffektiviseringsåtgärder är särskilt svåra att följa upp. Förutom de argument som tas upp i Nationalrapporten nämner Konjunkturinstitutet även ett annat skäl: att en ökning av den tekniska effektiviteten inte entydigt minskar energianvändningen. Detta beror på den så kallade rekyleffekten.⁵⁹ Kortfattat innebär det att en energieffektiviseringsåtgärd medför en ekonomisk besparing, vilket möjliggör en ökad budget som till en del kan utnyttjas för att öka energianvändningen.

Vid utvärderingar och uppföljningar av FoU och utveckling av gröna teknologier är det dessutom svårt att spåra effekterna av styrmedel eftersom det tar lång tid innan satsningarna får genomslag. Det gäller även styrmedel som syftar till att påskynda en marknadsintroduktion. Effekterna på marknaden kan komma långt efter det att styrmedlet avslutats och det gör också att det tar tid innan miljöeffekterna kan identifieras.⁶⁰

5.2 Uppföljningar och utvärderingar

Komplexiteten innebär emellertid inte att inga uppföljningar eller utvärderingar gjorts, eller att de inte behövs. En studie som kategoriserat de samhällsekonomiska analyser som genomförts av svenska myndigheter under en femårsperiod visar dock att det görs relativt få samhällsekonomiska analyser som kan betecknas som *ex post* utvärderingar av effekter av styrmedel⁶¹.

Olika typer av programuppföljningar görs däremot med större regelbundenhet. Av de styrmedel som ingår i denna kartläggning har merparten följts upp eller utvärderats på något sätt. Bland de styrmedel som inte följts upp eller utvärderats har ett antal införts i

⁵⁸ Regeringen (2014)

⁵⁹ Konjunkturinstitutet (2013)

⁶⁰ Jaffe m. fl. (2006), Jaffe m. fl. (2004)

⁶¹ Söderholm (2014)

närtid, vilket kan vara en förklaring till det. Flera av de styrmedel som inte följts upp eller utvärderats har dock funnits under en längre tid (Tabell 10).

Tabell 10. Styrmedel för en klimatomställning av näringslivet, som inte följts upp eller utvärderats

Styrmedel	Tidsram
Teknikupphandling	1990-
Allmänna råd om ändring av byggnad (BÄR)	Införd 1996, ändrad 2006 och sedan 2012 en del av PBL
Flexibla mekanismer (CDM och JI)	1998-
Förordning av Upphandling av myndigheters inköp och leasing av miljöbilar	2005-
Cerbof-forskning för långsiktigt hållbara byggnader	2007-2011
Bränsleprogrammen	2011-2015
Lag (2011:846) om miljökrav vid upphandling av bilar och vissa kollektiva trafiktjänster	2011-
Supermiljöbilspremie	2012-2014

En viktig förutsättning för att en utvärdering ska kunna göras är att underlagsdata samlas in i tid. Till exempel har Energimyndigheten på uppdrag av regeringen tagit fram indikatorer för uppföljning av energieffektiviseringsåtgärder. Syftet var att ta fram indikatorer som är: ”... lämpliga och praktiskt möjliga för att på ett brett/heltäckande sätt följa upp nationell politik, mål och åtgärder för energieffektivisering och dess bidrag till uppfyllelse av EU:s mål för energieffektivisering”⁶². Även om ambitionsnivån utifrån David Storeys etablerade utvärderingsskala⁶³ ligger på en låg nivå (steg 1 eller steg 2) så lägger Energimyndighetens uppföljning grund för kommande, mer djupgående utvärderingar.

Den sjätte nationalrapporten har låtit genomföra modellbaserade beräkningar för att utvärdera några av de klimatpolitiska styrmedlen som behandlas i denna rapport. Ett scenario med de styrmedel som fanns år 1991 har jämförts med den verkliga styrmedelsutvecklingen. Resultaten visar att *Energi- och koldioxidskatterna* är de styrmedel som främst bidragit till utsläppsminskningar i fjärrvärmesektorn och inom bostäder och lokaler. Utifrån modellberäkningarna förväntas dock även *Elcertifikatsystemet* tillsammans med *EU:s system för handel med utsläppsrätter* vara viktiga styrmedel i framtiden för att begränsa utsläppen från sektorn. Priset på utsläppsrätter har emellertid betydelse för EU ETS effekt. Modellresultat om priseffekten redovisas inte, men nationalrapporten hänvisar till separata beräkningar som gjorts av

⁶² Regeringen (2010a, RB12)

⁶³ I sitt ramverk för att utvärdera effekter av policyåtgärder inriktade på att stödja mindre företag identifierar David Storey (OECD, 2002) sex steg som anger en ökad ambitionsnivå i en utvärdering. Stegen är indelade i två huvudkategorier där steg 1-3 kategoriseras som *uppföljning* av ett program medan steg 4-6 snarare är en *utvärdering* av dess effekter (Tillväxtanalys, Dnr 2012/062.).

Steg 1: Planerna tas i bruk och enkel basfakta registreras om de företag som varit föremål för stödinsatsen.

Steg 2: Stödmottagarna får uppge ifall de uppskattade insatserna i största allmänhet.

Steg 3: Stödmottagarna ombeds bedöma vilken skillnad programmet gjort (har respondenterna uppfattat att stödinsatsen förändrat deras beteende?).

Steg 4: Jämförelse av mottagarnas resultat med företag som inte mottagit stöd.

Steg 5: Jämförelse med matchade företag, det vill säga företag som fått stöd jämförs med en kontrollgrupp i vilken företagen i en rad avseenden liknar företagen i behandlingsgruppen.

Steg 6: Hänsyn tas till urvalsskevhet i selektionen av stödmottagare.

Storeys sexstegsmodell har blivit allmänt accepterad som ett ramverk för uppföljningar och utvärderingar och används i denna rapport för att skapa en övergripande bild av nivån på studier av olika styrmedel. Modellen är dock teoretisk vilket innebär att den inte alltid är direkt anpassningsbar.

Naturvårdsverket. Beräkningarna visar att de genomsnittliga utsläppen från svenska anläggningar som ingår i EU ETS minskat med cirka 10 procent under den andra handelsperioden 2008-2012 jämfört med den första 2005-2007⁶⁴. Intervjuundersökningar ger stöd för att EU ETS har effekt: över hälften av de svenska verksamhetsutövarna svarar att handelssystemet påverkat företagen att minska sina utsläpp.

När det gäller el- och fjärrvärmesektorn antyder modellberäkningarna att utsläppen kunde ha varit 14 miljoner ton högre år 2010 om styrmedlen legat kvar på 1991 års nivå. När det gäller utfasningen av fossila bränslen har elcertifikatsystemet haft en viktig roll. Det har dock även prisutvecklingen på olja haft. Uppvärmningen av bostäder och lokaler sker enligt modellberäkningarna i mycket större utsträckning med värmepumpar idag jämfört med om 1991 års styrmedel hade varit kvar. Nationalrapporten inkluderar även kvantitativa uppföljningar gjorda inom andra sektorer, men dessa har inte modellberäknats. För transportsektorn redovisas till exempel uppskattningar som visar att koldioxidutsläppen från vägtrafiken minskat sedan 2007. Detta tillskrivs huvudsakligen drivmedelsskatterna och ett stigande råoljepris, men koldioxidutsläppen inom transportsektorn kan även ha påverkats av den ekonomiska krisen. Förutom de nationella styrmedlen bidrar även EU:s krav på minskade koldioxidutsläpp från nya bilar.

Den sjätte nationalrapportens utvärderingar har gjorts med hjälp av en energimarknadsmodell och är intressanta eftersom jämförelser görs med ett kontrafaktiskt scenario (scenariot med styrmedelskombinationer som fanns 1991). Trots de förenklingar som görs i modellerna (till exempel antagande om kostnadsminimering) går det att kontrollera för exempelvis konjunkturutvecklingen. Mot denna bakgrund kan den modellbaserade utvärderingen betecknas ligga högt på David Storeys skala (steg 6). I och med att modellberäkningarna utvärderat ett styrmedelspaket saknas dock generell resultat som visar på effekten av enskilda styrmedel.

En nyligen genomförd utvärdering av 24 energieffektiviseringsåtgärder från Näringsdepartementet omfattar ett flertal av de styrmedel som ingår i denna kartläggning.⁶⁵ Utvärderingsmetoden följer ett processschema som används för att identifiera programlogik och ändamålsenlighet. Studien finner att de aktiviteter som genomförts i de flesta fall inte skulle ha genomförts om inte styrmedlet existerat. Endast i sex fall av 24 var det dock möjligt att studera effekter (en orsak är att det i många fall inte gått tillräcklig lång tid sedan implementeringen av styrmedlet). När det gäller identifieringen av effekter tillämpar studien intervjuer av programdeltagare och tjänstemän vid myndigheter; effekterna har inte stämts av mot någon kontrollgrupp eller baserats på kontrafaktiska scenarier. Kategoriserat efter Storeys ramverk innebär detta att utvärderingen av styrmedlen skett på steg 1 eller 2 (och i en del fall på steg 3) i denna studie.

Nyligen avrapporterade Naturvårdsverket och Energimyndigheten ett gemensamt underlag till "Kontrollstation 2015", vilket är en generell översyn av den svenska klimatpolitiken. Riksdagens beslutade klimat- och energipolitiska mål för andelen förnybar energianvändning samt utsläpp av växthusgaser bedöms nås till år 2020 utan styrmedelsförändringar. För energiintensitetsmålet, som uttrycks som tillförd energi i förhållande till BNP, anses det svårare att bedöma om målet kommer att nås.⁶⁶ Naturvårdsverket har även inom ramen för uppdraget "fördjupad utvärdering" ett regeringsuppdrag att göra en konsekvensanalys av EU:s förslag till utsläppsnivåer till

⁶⁴ Naturvårdsverket (2013)

⁶⁵ Sweco (2014)

⁶⁶ Energimyndigheten (2014b)

2030. Boverket utför en genomgång av de skärpta energikraven i Boverkets byggregler (BBR). Dessutom genomförs en *ex-post*utvärdering av genomförda satsningar på lågenergihus, samt en *ex-ante*utredning inriktad på att ta fram en definition för nollenergihus som ska kunna vara underlag för tvingande regler från år 2020.

Inom flera områden kan de befintliga styrmedlen komma att justeras. Nyligen avslutades till exempel remisstiden för utredningen om en fossilfri fordonsflotta⁶⁷, vilket betyder att regeringen kan förväntas arbeta fram en proposition baserad på utredningens förslag och remissvaren, och att styrmedelsarsenalen som påverkar vägtrafik kan komma att förändras. Ett styrmedel som kan komma att introduceras är ett *bonus-malus*-system som inkluderar en försäljningsskatt för personbilar, samt en bonus relaterad till fordonets energieffektivitet. Ett alternativ till *bonus-malus* är en tydligare differentiering av koldioxidkomponenten i den nuvarande fordonsskatten.

5.3 Sammanfattning

Genomgången i detta kapitel av uppföljningar och utvärderingar av styrmedel för en klimatomställning av näringslivet, visar att de flesta styrmedlen varit föremål för någon typ av granskning. Det är dock tydligt att kunskapen om styrmedlens effekter är relativt ytlig och fragmenterad. Det görs mycket, men utvärderingarna gäller enstaka styrmedel och kan ofta kategoriseras som uppföljningar. I vissa fall har det gjorts försök till både fördjupningar och övergripande analyser, men i andra fall saknas kunskap om styrmedlens effekter på utsläpp.

Den mest ambitiösa utvärderingen som gjorts på området är ett antal modellbaserade beräkningar i den sjätte nationalrapporten. Resultaten från beräkningarna indikerar bland annat att de styrmedel som främst bidragit till utsläppsminskningar i fjärrvärmesektorn samt i bygg- och bostadssektorn är energi- och koldioxidskatterna. Modellberäkningarna för el- och fjärrvärmesektorn uppskattar att utsläppen kunde ha varit 14 miljoner ton högre år 2010 om styrmedlen legat kvar på 1990 års nivå.

⁶⁷ SOU (2013:84)

6 Slutsatser

Syftet med denna rapport har varit att kartlägga det institutionella ramverket som bidrar till en klimatomställning av näringslivet för att belysa:

- Vilka styrmedel som används för en klimatomställning av näringslivet?
- Hur de statsfinansiella kostnaderna och intäkterna för klimatpolitiken fördelar sig på olika typer av styrmedel?
- Vilka delar av näringslivet berörs?
- Vilket omställningstryck utgör prissättande styrmedel för näringslivet?

Ett stort antal styrmedel bidrar till att driva på näringslivets klimatomställning. Närmare ett fyrtiotal styrmedel bidrog under 2010 och 2013 till att stödja eller främja näringslivets klimatomställning. Vår klassificering av styrmedlen, utifrån om de var administrativa, ekonomiska, FoU-inriktade, eller informativa, visade att den vanligaste typen av styrmedel under båda de studerade åren var de som använde sig av någon form av ekonomiskt verktyg.

Antalet styrmedel var under 2013 något färre jämfört med 2010. De styrmedel som avslutats under perioden är främst investeringsstöd med inriktning mot förnyelsebara energikällor (ekonomiska styrmedel) samt flera FoU-inriktade styrmedel inom bygg och stadsbyggnad.

Syftet med styrmedlen är i de flesta fall att minska klimatpåverkan genom att antingen främja ökad *Energieffektivitet* eller genom att stödja byte till *Förnyelsebara energilag och bränslen*.⁶⁸ De flesta av styrmedlen är *utbudsinriktade*, det vill säga de syftar till att öka utbudet av produkter som är klimateffektiva. Ett femtontal av styrmedlen är dock ämnade att påverka efterfrågan på klimateffektiva produkter och påverkar därmed företagen indirekt.

De allra flesta av styrmedlen vi identifierat i denna kartläggning är specifika i det att de riktar sig mot enskilda branscher eller någon specifik typ av teknik. Sju av styrmedlen i den svenska styrmedelsarsenalen är emellertid generella. Dock bör det påpekas att de viktigaste generella styrmedlen, *Koldioxidskatten* och *Energiskatten*, har omfattande undantag och nedsättningar för olika branscher. Det innebär att konkurrenskrafts- eller fördelningspolitiska skäl lett till att de kostnadseffektivaste generella styrmedlen inte tillämpas på ett sätt som innebär att deras fördelar får fullt genomslag.

6.1 De klimatpolitiska styrmedlen innebär ur ett statsfinansiellt perspektiv relativt stora intäkter

Vår kartläggning av statens utgifter och inkomster för en klimatomställning av näringslivet under 2010 och 2013 visar att statens intäkter för styrmedlen överlag är betydligt större än utgifterna.

⁶⁸ Kartläggningen inkluderar styrmedel som har näringslivets klimatomställning som ett av flera mål. Energiskattens övergripande mål är till exempel energieffektivisering, vilket dock har flera syften: effektiv energianvändning; gynna användning av bibränsle; skapa drivkrafter för företagens miljöbelastning; skapa förutsättningar för inhemsk elproduktion.

Även om de specifika styrmedlen till antalet är fler så går en betydligt större del av medlen för en klimatomställning av näringslivet till generella styrmedel.

De skattebaserade styrmedlen för en klimatomställning av näringslivet (skatteinkomster från generella styrmedel och skatteutgifter) spelar monetärt sett en betydligt större roll i klimatpolitiken jämfört med utgifter för anslagsfinansierade styrmedel.

Skatteinkomsterna från dessa styrmedel minskade mellan 2010 och 2013. Det behöver inte nödvändigtvis innebära att omställningstrycket på näringslivet totalt sett minskat eftersom de lägre skatteinkomsterna i detta fall inte är ett resultat av lägre skattesatser utan beror på minskad energianvändning och minskad användning av fossila bränslen (om det är ett resultat av styrmedlens omställningstryck eller om det beror på t.ex. konjunktur- eller temperatureffekter är dock oklart). Även statens utgifter (både anslagen till myndigheter och andra aktörer samt skatteutgifterna) för näringslivets klimatomställning minskade under perioden. Det innebär dock mindre resurser till näringslivets klimatomställning.

Vår kartläggning av kostnaden för respektive styrmedel visar att minskningen av statens utgifter mellan 2010 och 2013 främst är en följd av att flera forskningsprogram avslutats under perioden utan att ersättas med andra program. En uppdelning av tilldelade medel efter vilken eller vilka branscher styrmedlet riktar sig mot visar att det både 2010 och 2013 satsades mest specifika medel på en klimatomställning av transportsektorn, men att det 2010 också satsades mycket på omställningen av bygg- och bostadsbranschen.

6.2 Styrmedlen utövar ett varierat men generellt sett lågt omställningstryck på näringslivet

En stor majoritet av näringslivets koldioxidutsläpp omfattas av antingen EU ETS eller energi- och koldioxidskatt. De delar av näringslivet som inte alls omfattades 2010 var flyg och rederier. Andelen av näringslivets utsläpp som omfattades av prissättande styrmedel ökade mellan 2010 och 2013 genom att delar av flygbranschens koldioxidutsläpp från 1 januari 2012 kommit att ingå i EU ETS.

Koldioxidskattens kostnad per ton koldioxidutsläpp varierar dock fortfarande stort mellan olika branscher som en följd av nedsättningar och undantag, inklusive nedsättningar för anläggningar som ingår i EU ETS. Endast en bransch, *Tillverkning av textil, läder och trävaror* betalar full koldioxidskatt. Hälften av alla branscher betalar mindre än en tredjedel av koldioxidskatten per utsläppt ton.

Kostnaden per ton koldioxid säger dock inte hur stort omställningstryck skatten utövar. För att försöka fånga det har vi beräknat hur stor kostnadsandel av de totala rörelsekostnaderna som koldioxidskatten utgör. Tillväxtanalys kartläggning visar att kostnaden för koldioxidskatten i genomsnitt utgör 0,3 procent av företagens rörelsekostnader. Även här är dock variationen stor mellan olika branscher. Generellt är kostnadsandelen jämförelsevis hög för många branscher inom tillverkningsindustrin, för företag inom landtransporter och företag inom *Jord-, skogsbruk och fiske* (detta trots att dessa branscher ofta har en lägre koldioxidskattesats än genomsnittet). Bland de branscher som betalar en lägre kostnadsandel än genomsnittet återfinns pappersmassa, *Stål- och metallverk, maskin och Livsmedelsindustri* samt de flesta tjänstenärningar.

När de olika branschernas kostnad för koldioxidskatten (som andel av totala rörelsekostnader) sätts i relation till branschernas andel av det svenska näringslivets koldioxidutsläpp, är det tydligt att kostnadsandelen generellt sett är större för branscher med stora utsläpp. Flera undantag existerar dock – det tydligaste är *Stål- och metallverk*

vars kostnad för koldioxidutsläpp som andel av totala rörelsekostnader 2010 låg under genomsnittet, men som stod för 11 procent av det svenska näringslivets totala koldioxidutsläpp.

Många av de branscher som har låga kostnader för koldioxidskatter omfattas av handeln med utsläppsrätter. Generellt sett har dock de flesta företag som ingår i handelssystemet uppvisat ett överskott av utsläppsrätter, vilket innebär att EU ETS för de flesta av företagen inte inneburit någon kostnad.

Företagen i branscherna *El- och fjärrvärme* och *Tillverkning av järnmalmspellets* var de två branscher för vilka det uppstod en kostnad under 2010 eftersom de behövde köpa utsläppsrätter för att täcka sina koldioxidutsläpp. Under 2013 hade anläggningar inom *Mineralindustrin* ett underskott på utsläppsrätter.

Ifall tilldelningen av utsläppsrätter har varit för generös eller om överskottet av utsläppsrätter i de flesta av branscherna berott på att företagen lyckats minska sina koldioxidutsläpp och därför fått ett överskott, kan inte sägas med säkerhet.

6.3 Liten kunskap om styrmedlens effektivitet

De flesta av styrmedlen för en klimatomställning av näringslivet har varit föremål för någon typ av granskning. Dock framkom det dels att merparten av dessa granskningar endast studerat enskilda styrmedel, dels att det ofta var fråga om uppföljningar snarare än utvärderingar. Vidare saknas i stort sett studier som analyserat effekten av den kombination av styrmedel som näringslivet påverkas av. Slutsatsen är att kunskapen om styrmedlens effekt är förhållandevis ytlig och fragmenterad.

6.4 Slutord

Förutsättningarna för en verksam och effektiv politikstyrd klimatomställning av näringslivet är en god överblick över politikens verktygslåda: hur dessa verktyg används i praktiken och hur de påverkar de aktörer som det är tänkt ska agera på politiken. Denna studie utgör ett led i att skapa en bättre överblick. Syftet har i första hand varit att kartlägga och beskriva. Kartläggningen leder dock till vissa analytiska frågeställningar som är värda att studera vidare. En övergripande frågeställning är om ambitionen att använda kostnadseffektiva generella styrmedel begränsats genom undantag så att de klimatpolitiska styrmedlen varken är effektiva eller verksamma. Våra beräkningar indikerar att de prissättande styrmedlen utövar ett lågt omställningstryck och att de inte tillämpas i linje med de teoretiska argumenten för en kostnadseffektiv politik.

7 Referenser

- Energimyndigheten (2010). *Företagsstrategier för utsläppshandel och klimatåtaganden – En enkätstudie av företagens agerande och attityder gentemot Europeiska unionens system för handel med utsläppsrätter*. Eskilstuna: Energimyndigheten. (ER 2010:24).
- Energimyndigheten (2014a). *Årsrapport 2013 för Sveriges CDM- och JI-program*. Eskilstuna: Energimyndigheten. (ER 2014:02).
- Energimyndigheten (2014b). *Underlag till kontrollstation 2015*. Naturvårdsverkets och Energimyndighetens redovisning av uppdrag från regeringen. Eskilstuna: Energimyndigheten. (ER 2014:17)
- Finansdepartementet (2013). *Beräkningskonventioner 2014*. Stockholm: Skatteekonomiska enheten, Finansdepartementet
- Höjgård, S. & Rabinowicz E. (2013). Landsbygdsprogrammet – produktions- eller miljöstödd? *Ekonomisk debatt*, nr 8, s. 62-74.
- Institutet för tillväxtpolitiska studier (2007). *Utvärdera effekter av offentligt stöd till näringslivet – Förslag till analysverktyg*. Östersund: ITPS.
- International Energy Agency (2007). *Mind the Gap. Quantifying Principal-Agent Problems in Energy Efficiency*. Paris: OECD/IEA.
- Intergovernmental Panel on Climate Change (2007). *Fourth Assessment Report*. Cambridge: Cambridge University Press
- Jaffe, A. B., Newell, R. G. & Stavins, R. N. (2004). A Tale of Two Market Failures Technology and Environmental Policy. *Discussion paper, Resources for the Future*, RFF 04-38.
- Jaffe, A. B., Newell R. G. & Stavins R. N. (2006). The effects of economic and policy incentives on carbon mitigation technologies. *Energy Economics*. 28. 5-6:563-578.
- Konjunkturinstitutet (2013). *Miljö, ekonomi och politik 2013*. Stockholm: Konjunkturinstitutet.
- Naturvårdsverket (2007). *Företagsstrategier för utsläppshandel och klimatåtaganden – En enkätstudie av företagens agerande och attityder inom ramen för EU:s system för handel med utsläppsrätter*. Stockholm: Naturvårdsverket. (Rapport 5579)
- Naturvårdsverket (2012). *Styrmedel för att nå miljö kvalitetsmålen, En kartläggning*. Stockholm: Naturvårdsverket. (Rapport 6415)
- Naturvårdsverket (2013). ”Underlag till Sveriges klimatrapportering till UNFCCC 2013” citerad i: Regeringen (2014). *Sveriges sjätte nationalrapport om klimatförändringar. I enlighet med förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar*. Stockholm: Miljödepartementet. (Ds 2014:11)
- Naturvårdsverket. *Om utsläppshandel*. Tillgänglig: <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Utslappshandel/#> [2014-09-01]

- Naturvårdsverket. *Styrmedel i den svenska klimatstrategin*.
<http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Klimat/Klimatpolitik/Styrmedel-i-klimatstrategin/>
[2014-09-24]
- OECD (2007). *OECD Framework for the Evaluation of SME and Entrepreneurship Policies and Programmes*. Paris: OECD.
- Regeringen (2009a). *Budgetpropositionen för 2010. Jobba Sverige ur krisen*. Stockholm: Finansdepartementet. (Prop. 2009/10:1).
- Regeringen (2009b). *Skrivelse 2009/10:195 Redovisning av skatteutgifter 2010*. Stockholm: Regeringen.
- Regeringen (2010a). *Regleringsbrev för budgetåret 2011 avseende Statens energimyndighet*. Stockholm: Näringsdepartementet.
- Regeringen (2010b). *Skrivelse 2010/11:108 Redovisning av skatteutgifter 2011*. Stockholm: Regeringen.
- Regeringen (2012a). *Regleringsbrev för budgetåret 2013 avseende Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser inom utgiftsområde 24 Näringsliv*. Stockholm: Näringsdepartementet.
- Regeringen (2012b). *Budgetpropositionen för 2013. Investera för framtiden*. Stockholm: Finansdepartementet. (Prop. 2012/13:1).
- Regeringen (2012c). *Skrivelse 2012/13:98 Redovisning av skatteutgifter 2013*. Stockholm: Regeringen.
- Regeringen (2013). *Skrivelse 2013/14:98 Redovisning av skatteutgifter 2014*. Stockholm: Regeringen.
- Regeringen (2014). *Sveriges sjätte nationalrapport om klimatförändringar. I enlighet med förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar*. Stockholm: Miljödepartementet. (Ds 2014:11)
- Riksrevisionen (2012). *Klimatrelaterade skatter – Vem betalar?* Stockholm: Riksdagens internttryckeri. (RIR 2012:1).
- Utredningen om fossilfri fordonstrafik (2013). *Fossilfrihet på väg*. Stockholm: Näringsdepartementet. (SOU 2013:84)
- Statistiska centralbyrån. Miljöräkenskaper. Tillgänglig: <http://www.scb.se/mi1301> [2014-09-01a]
- Statistiska centralbyrån. Företagens ekonomi. Tillgänglig: <http://www.scb.se/NV0109> [2014-09-01b]
- SWECO (2014). *Ändamålsenliga styrmedel för energieffektivisering?* (Rapport för Näringsdepartementet, Proj no: 5468362000).
- Söderholm, P (2012). *Ett mål flera medel? Styrmedelskombinationer i klimatpolitiken*. Stockholm: Naturvårdsverket. (Rapport/Naturvårdsverket; No. 6491).
- Söderholm, P. (2014). *En kartläggning och kategorisering av samhällsekonomiska analyser inom miljöområdet: Rapport på uppdrag av Naturvårdsverket*. Luleå: Luleå tekniska universitet.

- Tillväxtanalys, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (2011).
Miljödriven näringslivsutveckling – Analys av förutsättningar nationellt och regionalt. Östersund: Tillväxtanalys.
- Tillväxtanalys, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (2012a).
Miljödriven näringslivsutveckling – Några grundläggande utgångspunkter för en verksam, effektiv och lärande politik. Östersund: Tillväxtanalys.
- Tillväxtanalys, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (2012b).
Utvärdering av regeringens miljöteknikstrategi. Delrapport 1: Utvärderingsansats och tidiga reflektioner. Östersund: Tillväxtanalys.
- Tillväxtanalys, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (2014a).
Styrmedlens betydelse för en grön omställning av näringslivet – En fallstudie om den svenska skogsindustrin. Östersund: Tillväxtanalys.
- Tillväxtanalys, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (2014b). *En grön omställning av Livsmedelsindustrin. En fallstudie om styrmedels betydelse för livsmedelsindustrin och dagligvaruhandels klimatarbete*. Östersund: Tillväxtanalys.

Intervjuer, korrespondens etc.

- Möte med representanter för regeringskansliet november 2013. På mötet deltog representanter för Näringsdepartementet, Miljödepartementet, och Landsbygdsdepartementet.
 - Det identifierades vilka utgiftsområden i budgeten som var relevanta.
 - Det framkom att det saknats övergripande kunskap om omfattningen av de belopp i statsbudgeten som satsats på en klimatomställning av näringslivet; under vilka utgiftsposter i statsbudgeten dessa medel sorteras; samt vilka myndigheter som slussar dessa medel vidare till näringslivet eller till åtgärder som indirekt påverkar näringslivet.
- Följande representanter för myndigheter och andra aktörer har, genom att svara på frågor, gjort uppskattningar och bistått med underlag, varit behjälpliga i arbetet med kartläggningen av medel för en klimatomställning av näringslivet:

Myndighet/aktör	Representant(er)
ALMI	Eva Sjöberg
Boverket	Karin Hermansson Martin Hedenmo Peter Fransson
Business Sweden	Håkan Dahlfors Sten Engström
Energimyndigheten	Nicklas Larsson
Formas	Jan Svensson Ulla Andersson
Innventia	Anders Pettersson
IVL Svenska Miljöinstitutet	Jenny Arnell
Jordbruksverket	Andreas Mattisson Dina Sacic Else-Marie Mejersjö Pasi Kemi Simon Löfgren
JTI Institutet för jordbruks- och miljöteknik	Ola Palm
Kammarkollegiet	Eva Ridne
Kommerskollegium	Marianne Jönsson
Konsumentverket	Katarina Frisk
Lantmäteriet	Torsten Allvar
Livsmedelsverket	Anna-Karin Johansson
Naturvårdsverket	Ann Wahlström
Nordic Development Fund	Mats Slotte
Näringsdepartementet	Elisabeth Lidbaum
Rise AB	Olof Sandberg
Sida	Anders Berlin Johan Åkerblom Lena Kövamees
Skogforsk	Magnus Thor

Myndighet/aktör	Representant(er)
Skogsstyrelsen	Marie Larsson-Stern
SP Sveriges tekniska forskningsinstitut	Erik Sollander
Swedish ICT	Claes Tullin
	Hans Hentzell
	Lars Erik Ridderström
Swerea	Göran Fahlén
Sveriges lantbruksuniversitet	Boel Åström
Tillväxtverket	Jan Persson
	Johanna Giorgi
	Stefan Berry
Trafikverket	Leif Hansson
	Tina Törnquist
Transportstyrelsen	Jenny Ryman
VINNOVA	Kenth Hermansson
	Moa Eklund
Visit Sweden	Åsa Egrelius

8 Bilagor

8.1 Ordlista

Administrativa styrmedel	Styrmedel som använder sig av administrativa verktyg så som t.ex. lagstiftning, normer och gränsvärden. <i>Jämför ekonomiska, informativa och FoU-inriktade styrmedel.</i>
Anslagsfinansierade styrmedel	Avser i denna rapport styrmedel som finansieras genom myndigheter och andra aktörers statliga anslag. Styrmedlen administreras av myndigheten i fråga eller slussas vidare till andra aktörer för administration. <i>Jämför skattebaserade styrmedel.</i>
Efterfrågeinriktade styrmedel	Kan även kallas indirekta styrmedel. Är styrmedel som påverkar konsumenter att i sin tur påverka näringslivet. Detta kan exempelvis vara styrmedel som bidrar till att öka efterfrågan på företagens produkter, såsom investeringsstöd till hushåll för att köpa solpaneler eller tilläggsisolera bostäder.
Ekonomiska styrmedel	Styrmedel som använder sig av ekonomiska verktyg så som skatter och skatteavdrag, avgifter, bidrag och handel. <i>Jämför administrativa, informativa och FoU-inriktade styrmedel.</i>
FoU-inriktade styrmedel	Styrmedel som använder sig av verktyg så som, forskning, utveckling, teknik- och systemutvärderingar. <i>Jämför ekonomiska, informativa och administrativa styrmedel.</i>
Generella styrmedel	Generella styrmedel är allmänna i det att de berör hela näringslivet. Exempel på detta är koldioxid- och energiskatter. <i>Jämför specifika styrmedel.</i>
Klimatomställning	Med en klimatomställning av näringslivet avses en omställning av branscher, enskilda företag och verksamheter som innebär att verksamhetens klimatpåverkan minskar.
Informativa styrmedel	Styrmedel som använder sig av informationsverktyg så som upplysning, miljömärkning och rådgivning. <i>Jämför ekonomiska, administrativa och FoU-inriktade styrmedel.</i>
Koldioxidläckage	Företagsflytt till länder med mindre kraftfull klimatpolitik.
Näringsliv	Till näringslivet räknas i denna rapport verksamheter som ingår i Statistiska centralbyråns näringsgrensindelning, exklusive offentlig sektor.
Omställningstryck	Avser i denna rapport de ekonomiska styrmedlens sammanlagda kostnader relativt företagens/branschens rörelsekostnader. Detta mått ger en indikativ bild av omställningstrycket. Det exakta sambandet mellan effekt och andel av företagens rörelsekostnader varierar dock mellan branscher beroende på t.ex. efterfrågakurvans elasticitet och konkurrenssituationen. Vidare bör en optimal bedömning av omställningstrycket på ett företag/bransch även inkludera en kvalitativ bedömning av övriga styrmedels betydelse.
Skattebaserade styrmedel	Avser i denna rapport skatter, skatteundantag och nedsättning av skatter som är menade att styra näringslivet mot en klimatomställning. Kan för staten innebära antingen en skatteinkomst eller en skatteutgift. <i>Jämför anslagsfinansierade styrmedel.</i>
Specifika styrmedel	Med specifika (även kallade selektiva) styrmedel menas styrmedel som riktas mot endast en eller några branscher. Exempelvis är branschen <i>Bostäder och lokaler samt byggindustrin</i> berörda av ett flertal stöd och forskningsprogram som är selektivt riktade mot just denna bransch. <i>Jämför generella styrmedel.</i>

Styrmedel	Styrmedel är incitament som införs av offentlig sektor med ambitionen att antingen begränsa eller öka användningen av en vara eller tjänst. Syftet är ofta att korrigera för ett marknadsmisslyckande. Styrmedel kan exempelvis vara regler, information eller prissignaler som signalerar till en aktör (företag eller en individ) att genomföra en åtgärd ⁶⁹ .
Utbudsinriktade styrmedel	Med utbudsinriktade styrmedel menas de medel som betalas ut till eller direkt riktar sig mot företag. Exempel på utbudsinriktade medel är investeringsstöd och subventioner för företagen. Men även t.ex. informationskampanjer och administrativa regler som riktar sig direkt till företagen och har som ambition att påverka utbudet av vissa produkter. <i>Jämför efterfrågeinriktade styrmedel.</i>

⁶⁹ Naturvårdsverket (2012)

8.2 Styrmedel för en klimatomställning av näringslivet

Nedan listas de styrmedel som Tillväxtanalys identifierat syftar till en klimatomställning av näringslivet 2010 respektive 2013. Inkluderat är även vår klassificering av styrmedlen utifrån: 1) Vem som påverkas (generellt eller specifikt styrmedel), 2) Vem som agerar på styrmedlet (utbudsinriktat eller efterfrågeinriktat styrmedel), 3) Typ av verktyg som tillämpas (administrativt, ekonomiskt, FoU eller informativt), samt 4) Vilken effekten är på statsbudgeten.

Styrmedel	2010	2013	Syfte	Beskrivning	Vilka företag påverkas?	Vem agerar?	Vilken typ av verktyg används?	Vilken är effekten på statsbudgeten?
<i>Allmänna råd om ändring av byggnad (BÅR)</i>	X	X	Effektivare energi-användning	Råd kring energieffektiviserande åtgärder vid renovering av befintlig bebyggelse, så att hänsyn tas till byggnadens konstruktion, historia etc.	Specifikt styrmedel: Bostäder och lokaler	Utbudsinriktat	Administrativt	Utgift
<i>BeBo beställargrupp</i>	X	X	Energi-effektivisering	Nätverk med fastighetsägare i miljonprogramsområden och Energimyndigheten och som driver utvecklingsprojekt med fokus på energieffektivitet och miljöfrågor. Samlad beställarkompetens ska leda till att energieffektiva system och produkter ska komma ut tidigare på marknaden.	Specifikt styrmedel: Bostäder och lokaler	Utbudsinriktat	FoU	Utgift
<i>BeLok beställargrupp</i>	X	X	Energi-effektivisering	Energimyndighetens beställargrupp för lokaler. Medlemmar är 17 av Sveriges största ägare av lokalfastigheter.	Specifikt styrmedel: Bostäder och lokaler	Utbudsinriktat	FoU	Utgift

Styrmedel	2010	2013	Syfte	Beskrivning	Vilka företag påverkas?	Vem agerar?	Vilken typ av verktyg används?	Vilken är effekten på statsbudgeten?
<i>Bränsleprogrammen 2011-2015</i>		X	Främja biodrivmedel	Projekten handlar om att testa nya metoder, verktyg, produkter och system. Satsning på ökad och effektiv användning av inhemska och förnybara bränslen. Bland annat stöd till ny teknik vid produktion av biobränslen.	Specifikt styrmedel: Jordbruk	Utbudsinriktat	FoU	Utgift
<i>Byggregler/normer för energieffektivitet</i>	X	X	Energi-effektivisering	Lagstiftning som anger energiprestanda för nybyggda hus (kWh/m ²). Prestandan skärps succesivt.	Specifikt styrmedel: Bygg, bostäder och lokaler	Utbudsinriktat	Administrativt	Utgift
<i>Cerbof-forskning för långsiktig hållbara byggnader</i>	X		Energi-effektivisering	Programmet Cerbof (centrum för energi- och resurseffektivitet i byggande och förvaltning) driver forsknings- och innovationsprojekt inom renovering av miljonprogrammen, energieffektiva lokaler och beteende.	Specifikt styrmedel: Bygg, bostäder och lokaler	Utbudsinriktat	FoU	Utgift
<i>Delegation för hållbara städer</i>	X		Omställning till ekologisk hållbarhet på lokal nivå, energi-effektivisering samt främja förnybara energislag	Ekonomiskt stöd till utveckling av hållbara städer, tätorter och bostadsområden. Stödet ska skapa attraktiva och ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbara stadsmiljöer som bidrar till att minska utsläppen	Specifikt styrmedel: Bygg, bostäder och lokaler	Utbudsinriktat	FoU	Utgift

Styrmedel	2010	2013	Syfte	Beskrivning	Vilka företag påverkas?	Vem agerar?	Vilken typ av verktyg används?	Vilken är effekten på statsbudgeten?
<i>Differentierad fordonsskatt</i>	X	X	Minskade utsläpp från transportsektorn	av växthusgaser och är goda exempel på stadsbyggnadsåtgärder med integrerad planering och tillämpad miljöteknik. Differentierad fordonsskatt för att öka andelen bilar med lägre koldioxidutsläpp per km.	Specifikt styrmedel: Transportsektorn	Efterfrågeinriktat	Ekonomiskt	Budgetneutral
<i>Differentierad förmånsbeskattning</i>	X	X	Minskade utsläpp från transportsektorn	Nedsättning av förmånsvärdet för tjänstebilar som kan drivas på etanol, biogas, el eller som är elhybridbilar för att öka andelen bilar med lägre koldioxidutsläpp per km. För 2013: etanolbilar omfattas inte längre.	Specifikt styrmedel: Transportsektorn	Efterfrågeinriktat	Ekonomiskt	Utgift
<i>Direktivet om byggnaders energiprestanda (2010:31)</i>	X	X	Effektivare energianvändning och trygg energiförsörjning	EU-direktiv. Ska leda till förbättrad energiprestanda i byggnader, samtidigt som hänsyn tas till krav på inomhusklimat och kostnadseffektivitet. Ansvaret för att fastställa minimikrav för energiprestanda och byggnadselement ligger på medlemsländerna. Har i Sverige genomförts bl. a. genom införandet av systemet med energideklarationer för	Specifikt styrmedel: Bygg, bostäder och lokaler	Utbudsinriktat	Administrativt	Utgift

Styrmedel	2010	2013	Syfte	Beskrivning	Vilka företag påverkas?	Vem agerar?	Vilken typ av verktyg används?	Vilken är effekten på statsbudgeten?
<i>Drivmedelslag (2011:319)</i>		X	Förebygga att bränslen avsedda för motordrift skadar eller orsakar olägenheter för människors hälsa eller miljön	byggnader samt genom ändringar i byggregelverk. Rapportering om kvaliteten på bensin och dieselbränslen samt om utsläpp av växthusgaser. Förbud mot försäljning av drivmedel som inte uppfyller kraven för vissa miljöklasser. Krav på att den som inför eller tillverkar bensin och diesel tillgängliggör drivmedel av viss kvalitet på marknaden.	Specifikt styrmedel: Industrin, Transportsektorn	Utbudsinriktat	Administrativt	Utgift
<i>Ekodesign</i>	X	X	Effektivare energianvändning och lägre miljöpåverkan från energirelaterade produkter	EU-direktiv. Produkter måste ha viss energieffektivitet och resurseffektivitet för att få användas inom EU; ambitionen är att optimera produkternas miljöprestanda och samtidigt bevara produktens funktionalitet. Tillsyn för att följa upp om företagen lever upp till kraven.	Specifikt styrmedel: Industrin	Utbudsinriktat	Administrativt	Utgift
<i>Elcertifikatsystemet</i>	X	X	Öka tillförseln av el från förnybara energislag	Producenter av förnybar el får elcertifikat för varje producerad MWh. Obligatoriskt för elleverantörer och vissa användare att köpa in	Specifikt styrmedel: Industrin	Utbudsinriktat	Ekonomiskt	Budgetneutralt

Styrmedel	2010	2013	Syfte	Beskrivning	Vilka företag påverkas?	Vem agerar?	Vilken typ av verktyg används?	Vilken är effekten på statsbudgeten?
<i>Energideklarationer</i>	X	X	Främja en effektiv energianvändning och en god inomhusmiljö i byggnader	viss mängd elcertifikat i förhållande till sin elleverans/elanvändning. Dels är deklARATIONEN tänkt att fungera som konsumentupplysning för presumtiva köpare och hyresgäster, främst för småhus respektive hus med hyreslägenheter. Dels ska den avhjälpa bristande information hos fastighetsägarna om vilka möjligheter som finns i byggnaderna för att effektivisera energianvändningen.	Specifikt styrmedel: Bostäder och lokaler	Efterfrågeinriktat	Informativt	Utgift
<i>Energikartläggnings-stöd</i>	X	X	Energieffektivitet inom näringslivet	Stöd för energikartläggning som ska uppmuntra företag att genomföra energieffektiviserings-åtgärder; kartläggningarna ska fungera som beslutsunderlag samt främja konkurrenskraften hos små och medelstora företag.	Generellt styrmedel	Efterfrågeinriktat	Ekonomiskt	Utgift
<i>Energimärkning (Lag om märkning av energirelaterade produkter 2011:721)</i>	X	X	Energi-effektivisering och att spara energi	Energimärkningen ska synliggöra energianvändning och underlätta för konsumenterna att göra energisnåla val. Energimärkningen	Specifikt styrmedel: Industrin, Övriga tjänstenärings	Efterfrågeinriktat	Informativt	Utgift

Styrmedel	2010	2013	Syfte	Beskrivning	Vilka företag påverkas?	Vem agerar?	Vilken typ av verktyg används?	Vilken är effekten på statsbudgeten?
<i>Energirelaterad byggforskning</i>	X		Energi-effektivisering	möjliggör för produkter att i högre grad använda energieffektivitet som konkurrensfördel. Nya regler infördes 2011 och avser i första hand tv-apparater, kyl och frys samt tvätt- och diskmaskiner och bildäck. Ska leda till utveckling av teknik med mycket låg klimatpåverkan på byggområdet. Inkluderar tillförsel, distribution och användning av värme, varmvatten, drift- och hushållsel och systemfrågor för byggnader.	Specifikt styrmedel: Bygg, bostäder och lokaler	Utbudsinriktat	FoU	Utgift
<i>Energiskatt</i>	X	X	Energi-effektivisering (effektiv energianvändning; gynna användning av biobränsle; skapa drivkrafter för företagens miljöbelastning; skapa förutsättningar för inhemsk elproduktion)	Energiskatt läggs på bränsle och elektrisk kraft. År 2010: Bensin 34 öre/kWh, Diesel 13 öre/kWh, Diesel i arbetsmaskiner inom jord- och skogbruk m.m. 13 öre/kWh. År 2013: Bensin 34 öre/kWh, Diesel 17 öre/kWh, Diesel i arbetsmaskiner inom jord- och skogbruk m.m. 17 öre/kWh, Diesel i viss gruvindustriell verksamhet 2,4 öre/kWh.	Generellt styrmedel	Utbudsinriktat	Ekonomiskt	Inkomst

Styrmedel	2010	2013	Syfte	Beskrivning	Vilka företag påverkas?	Vem agerar?	Vilken typ av verktyg används?	Vilken är effekten på statsbudgeten?
<i>Energiskattebefrielse för biodrivmedel/koldioxidneutrala drivmedel</i>	X	X	Främja biodrivmedel	I deklARATIONERNA för skatt på bränsle har man rätt att göra avdrag för energi- och koldioxidskatten på de biodrivmedel som man sålt eller förbrukat. Avdragens storlek varierar beroende på drivmedel. Avdragsrätten gäller endast skatten på de andelar av bränslet som har framställts av biomassa.	Specifikt styrmedel: Transportsektorn	Utbudsinriktat	Ekonomiskt	Utgift
<i>Energiskattebefrielse för biobränslen, torv m.m.</i>	X	X	Främja biobränslen	Det är ingen skatt på biobränslen, torv m.m. som används för uppvärmning. Energiskattebefrielse för vegetabiliska och animaliska oljor och fetter m.m. samt för biogas gäller enligt 7 kap. 3 och 4 §§ Lagen om skatt på energi (LSE). Normen utgörs av full energiskatt för uppvärmnings-bränslen.	Generellt styrmedel	Utbudsinriktat	Ekonomiskt	Utgift

Styrmedel	2010	2013	Syfte	Beskrivning	Vilka företag påverkas?	Vem agerar?	Vilken typ av verktyg används?	Vilken är effekten på statsbudgeten?
<i>Energitjänstedirektivet</i>	X	X	Energi-effektivisering, syftar till att överbrygga marknadshinder	EU-direktiv. Samtliga medlemsstater ska anta ett mål för att uppnå energibesparingar som motsvarar minst 9 procent av energianvändningen till år 2016 jämfört med den genomsnittliga slutanvända energin under perioden 2001–2005. Medlemsstaterna ska vidta kostnadseffektiva, genomförbara och skäliga åtgärder som är avsedda att bidra till att detta mål uppnås.	Generellt styrmedel	Utbudsinriktat	Administrativt	Utgift
<i>Flexibla mekanismer (CDM och JI)</i>	X	X	Reducera utsläpp av växthusgaser kostnadseffektivt utanför Sveriges gränser	Genom Energimyndigheten deltar Sverige i projekt som minskar utsläpp i anläggningar och verksamheter som ligger utanför Sveriges gränser. Detta för att genomföra kostnadseffektiva reduktioner. Det kan exempelvis genomföras genom energieffektivisering eller genom att byta ut fossila bränslen till biobränsle.	Specifikt styrmedel: Offentlig sektor, Industrin	Utbudsinriktat	Ekonomiskt	Utgift
<i>Föreskrifter om Ursprungsgarantier</i>		X	Främja förnybara energislag	Slutkunden av el får kunskap om elens ursprung	Generellt styrmedel	Efterfrågeinriktat	Informativt	Utgift

Styrmedel	2010	2013	Syfte	Beskrivning	Vilka företag påverkas?	Vem agerar?	Vilken typ av verktyg används?	Vilken är effekten på statsbudgeten?
<i>Förordning om vissa fluorerade växthusgaser</i>	X	X	Minska utsläppen av de fluorerade växthusgaserna	EU-förordning som avser begränsning av utsläpp, användning, återvinning och destruktion av fluorerade växthusgaser. Märkning och bortskaffande av produkter som innehåller dessa gaser, rapportering av information om gaserna, etc.	Specifikt styrmedel: industrin	Utbudsinriktat	Administrativt	Utgift
<i>Förordning om Upphandling av myndigheters inköp och leasing av miljöbilar</i>	X	X	Minskade utsläpp från transportsektorn	Förordning som ska leda till att andelen miljöanpassade och trafiksäkra bilar ökar.	Specifikt styrmedel: Offentlig sektor	Efterfrågeinriktat	Administrativt	Utgift
<i>Handel med utsläppsrätter (EU-ETS)</i>	X	X	Kostnadseffektiv minskning av utsläpp av växthusgaser inom EU; utveckla utsläppsnål teknik.	Handel med utsläppsrätter för koldioxidutsläpp från anläggningar för produktion av el och värme, raffinaderier, anläggningar som producerar och bearbetar järn, stål, glas och glasfiber, cement och keramik samt anläggningar som producerar papper och pappersmassa (2013: Företag inom kemiindustrin har tillkommit). År 2005-2012 Nationellt utsläppstak. Utökning av branscher och ändrade principer för tilldelning	Specifikt styrmedel: Industrin	Utbudsinriktat	Ekonomiskt	Budgetneutralt

Styrmedel	2010	2013	Syfte	Beskrivning	Vilka företag påverkas?	Vem agerar?	Vilken typ av verktyg används?	Vilken är effekten på statsbudgeten?
<i>Hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen</i>	X	X	Minskade utsläpp av växthusgaser; säkerställa att produktionen av förnybara bränslen inte förstör områden med höga biologiska värden.	av utsläppsrätter 2013. För att biodrivmedel eller flytande biobränslen ska anses som hållbara ska användningen av dessa bränslen medföra en minskning av utsläppen av växthusgaser med minst 35 procent i förhållande till utsläppen om fossila bränslen istället hade använts. Det finns även krav på vilken typ av mark biobränslen får odlas på. Infördes sommaren 2010.	Specifikt styrmedel: Transportsektorn	Efterfrågeinriktat	Informativt	Utgift
<i>Klimatinvesterings-program (Klimp)</i>	X		Energi-effektivisering och främja förnybara energislag	Stimulera kommuner, företag och andra aktörer att göra långsiktiga investeringar som minskar miljöbelastningen och uppmuntrar lokalt engagemang och initiativ.	Specifikt styrmedel: Offentlig sektor	Utbudsinriktat	Ekonomiskt	Utgift
<i>Koldioxidskatt</i>	X	X	Minskad användning av fossila bränslen.	Minska utsläpp av koldioxid från transporter. Beskattning 2010: Bensin och diesel 105 öre/kg, Diesel i arbetsmaskiner inom jord- och skogbruk	Generellt styrmedel	Utbudsinriktat	Ekonomiskt	Inkomst

Styrmedel	2010	2013	Syfte	Beskrivning	Vilka företag påverkas?	Vem agerar?	Vilken typ av verktyg används?	Vilken är effekten på statsbudgeten?
<i>Kraftvärmedirektivet</i>	X		Effektivare energianvändning, trygg energiförsörjning, konkurrenskraft	m.m.: Återbetalning 2,38 kr/l, Diesel i viss gruvindustriell verksamhet 105 öre/kg x 0,21, Naturgas 105 öre/kg x 0,59, Gasol x 0,52. Beskattning 2013: Bensin och diesel 105 öre/kg, Diesel i arbetsmaskiner inom jord- och skogbruk m.m.: Återbetalning 1,70 kr/l, Diesel i viss gruvindustriell verksamhet 105 öre/kg x 0,3, Naturgas och gasol 105 öre/kg x 0,8)	Specifikt styrmedel: Industrin	Utbudsinriktat	Administrativt	Utgift
<i>Krav på genomsnittliga utsläppsvillkor för personbilar</i>	X	X	Minskade genomsnittliga koldioxidutsläpp från nya bilar	Utsläppskraven är relaterade till tjänstevikt så att tyngre bilar får släppa ut mer än lätta; varje biltillverkare får ett specifikt målvärde för sina utsläpp som är baserat på medelvikten hos de personbilar	Specifikt styrmedel: Industrin	Utbudsinriktat	Administrativt	Utgift

Styrmedel	2010	2013	Syfte	Beskrivning	Vilka företag påverkas?	Vem agerar?	Vilken typ av verktyg används?	Vilken är effekten på statsbudgeten?
<i>Lag (2011:846) om miljökrav vid upphandling av bilar och vissa kollektiva trafik tjänster</i>		X	Främja och stimulera marknaden för rena och energieffektiva fordon	tillverkaren säljer. (Genomsnittliga koldioxidutsläpp för nya personbilar reduceras till 130 g/km år 2015. Från 2015 bötfälls de biltillverkare vars fordonsflotta inte klarar de utsläppsmål som EU ställt upp.) Avsikten med de miljökrav som ställs vid upphandling av bilar och vissa kollektivtrafiktjänster är att fler resor och transporter ska utföras med mer energieffektiva och miljöanpassade fordon.	Specifikt styrmedel: Transportsektorn	Efterfrågeinriktat	Administrativt	Utgift
<i>LÅGAN</i>	X	X	Effektiv slutanvändning av energi i bebyggelse	Programmet inriktas mot fyra primära projektområden: kommunikation, samverkan, demonstration samt hjälpmedel för implementering vid ny- och ombyggnation.	Specifikt styrmedel: Bygg, bostäder och lokaler	Utbudsinriktat	FoU	Utgift
<i>Miljöbalken</i>	X	X	Främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en	<i>Miljöbalken</i> ska tillämpas så att: 1) människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan	Generellt styrmedel	Utbudsinriktat	Administrativt	Utgift

Styrmedel	2010	2013	Syfte	Beskrivning	Vilka företag påverkas?	Vem agerar?	Vilken typ av verktyg används?	Vilken är effekten på statsbudgeten?
			hälsosam och god miljö.	påverkan, 2) värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas, 3) den biologiska mångfalden bevaras, 4) mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas, och 5) återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås.				
<i>Nedsättning av fordonsskatt de första 5 åren för nya miljöbilar.</i>	X	X	Minskade utsläpp från transportsektorn	Nedsättning av fordonsskatt de första 5 åren för nya miljöbilar.	Specifikt styrmedel: Transportsektorn	Efterfrågeinriktat	Ekonomiskt	Utgift
<i>PFE-programmet (program för energieffektivisering)</i>	X	X	Ökad energi-effektivitet i energiintensiva företag i tillverkningsindustrin.	Rabatt på elskatten för företag som genomför åtgärder för att energieffektivisera. Den 1 juli 2004 infördes en energiskatt på elkraft på 0,5 öre/kWh i tillverkningsindustrin. Den täcker företag som använder el i sin tillverkningsprocess. För att kompensera för skattepålägget infördes	Specifikt styrmedel: Industrin	Utbudsinriktat	Ekonomiskt	Utgift

Styrmedel	2010	2013	Syfte	Beskrivning	Vilka företag påverkas?	Vem agerar?	Vilken typ av verktyg används?	Vilken är effekten på statsbudgeten?
<i>Planeringsstöd till vindkraft</i>	X		Främja förnybara energislag	den 1 januari 2005 en lag som gör det möjligt för energiintensiva företag att få skattebefrielse på den nya energiskatten, förutsatt att de samtidigt genomför eleffektiverande åtgärder. Tillfälligt ekonomiskt stöd för att stimulera kommunal översiktlig fysisk planering för vindkraft. Tänkt att underlätta utbyggnaden av vindkraft. Planeringsstödet riktade sig framförallt till kommuner med goda vindförutsättningar. Riktades även mot Länsstyrelser och olika kommunala samverkansorgan.	Specifikt styrmedel: Offentlig sektor	Utbudsinriktat	Ekonomiskt	Utgift
<i>Producentansvar</i>	X	X	Motivera producenter att ta fram mer resurssnåla produkter som är lättare att återvinna och inte innehåller miljöfarliga ämnen	Producentansvar innebär att returinsamlingssystem (återvinning) krävs av branschen. Lagstadgat producentansvar råder inom åtta områden: förpackningar, däck, returpapper, elektronik, batterier, läkemedel, fordon över 3,5 ton samt radioaktiva strålkällor.	Specifikt styrmedel: Industri	Utbudsinriktat	Administrativt	Utgift

Styrmedel	2010	2013	Syfte	Beskrivning	Vilka företag påverkas?	Vem agerar?	Vilken typ av verktyg används?	Vilken är effekten på statsbudgeten?
<i>Pumplagen och investeringsstöd</i>	X	X	Minskade koldioxidutsläpp genom förbättrad tillgång till förnybara drivmedel	De största bensinstationerna är sedan den 1 april 2006 skyldiga att tillhandahålla förnybara drivmedel. Skyldigheten att tillhandahålla förnybara drivmedel genomfördes i flera steg	Specifikt styrmedel: Transportsektorn	Utbudsinriktat	Administrativt	Utgift
<i>Stöd till installation av solceller</i>	X	X	Bidra till omställningen av energisystemet och till näringslivs-utveckling inom energiteknikområdet.	Statligt stöd för installation av solceller. Stödet riktas till alla typer av aktörer, inklusive företag.	Specifikt stöd: Bostäder och lokaler	Efterfrågeinriktat	Ekonomiskt	Utgift
<i>Stöd för investeringar i solvärme</i>	X		Främja förnybara energislag	För att främja användningen och installation av solvärmeteknik fanns stöd för investeringar i solvärme. Behandlade kvalitetskrav för solvärmeanläggningar, provning och certifiering av solfångare, samt ansökan om stöd och begäran om utbetalning. Ändrades 2009.	Specifikt styrmedel: Bostäder och lokaler	Efterfrågeinriktat	Ekonomiskt	Utgift
<i>Stöd för konvertering från direktverkande el i bostadshus</i>	X		Stimulera konvertering från direktverkande el i bostadshus	Stöd för att byta elvärme till fjärrvärme eller till individuell uppvärmning från bibränslen, värmepump eller solvärme.	Specifikt styrmedel: Bostäder och lokaler	Efterfrågeinriktat	Ekonomiskt	Utgift

Styrmedel	2010	2013	Syfte	Beskrivning	Vilka företag påverkas?	Vem agerar?	Vilken typ av verktyg används?	Vilken är effekten på statsbudgeten?
<i>Supermiljöbilspremie</i>		X	Minskade utsläpp i transportsektorn	Stimulera marknadsintroduktion av miljövänliga bilar. Omfattar personbilar med mycket låga utsläpp av växthusgaser (max 50 gram koldioxid per km – till största delen laddhybrider och rena elbilar). Premie om högst 40 000 kronor per bil.	Specifikt styrmedel: Transportsektorn	Efterfrågeinriktat	Ekonomiskt	Utgift
<i>Teknikupphandling</i>	X	X	Möjliggöra framtagande av ny teknik samt tillgängliggöra tekniken	Att stimulera och skynda på utveckling och marknadsintroduktion av ny eller befintlig energieffektiv teknik (produkter, system eller processer) med den huvudsakliga drivkraften ekonomisk besparing för användarna. Det finns även stöd till marknadsintroduktion.	Specifikt styrmedel: Industrin	Utbudsinriktat	FoU	Utgift
<i>Uthållig kommun</i>	X	X	Stärka kommuners institutionella kapacitet att bedriva kraftfull lokal energi- och klimatpolitik.	Fokuserade från början på områden inom fysisk planering, kommunala fastigheter, transporter och näringslivskontakter. I etapp 2 (2008-2011) deltog 66 kommuner. Fokus låg då på politiska energi- och klimatstrategier, fysisk planering, energieffektivisering i fastigheter och transporter. Etapp 3	Specifikt styrmedel: Offentlig sektor	Efterfrågeinriktat	FoU	Utgift

Styrmedel	2010	2013	Syfte	Beskrivning	Vilka företag påverkas?	Vem agerar?	Vilken typ av verktyg används?	Vilken är effekten på statsbudgeten?
<i>Antal styrmedel:</i>	40	37		(2011-2014) har inte bara fokus på att utveckla deltagande kommuner, utan även explicit betoning på att utveckla goda metoder för uthållig energianvändning i syfte att sprida dessa till andra kommuner. De områden som särskilt pekats ut i tredje etappen är fysisk planering, transportinfrastruktur och näringspolitik.				

8.3 Metod för kartläggningen

Kartlagda medel

Kartläggningen av hur stora statliga medel som satsas har skett i två steg. Först gjordes en överblick över de totala statliga budgeterade medlen för en klimat omställning av näringslivet. Därefter studerades tilldelade medel per styrmedel.

(i) Totala statliga budgeterade medel för en klimatomställning av näringslivet

I arbetet med att kartlägga de budgeterade medlen för en klimatomställning av näringslivet har vi utgått från de utgiftsområden, anslag, skatteinkomster och -utgifter som ingår i budgetpropositionerna för 2010 och 2013. Rapporteringen sker i denna rapport i löpande priser för de två åren – ingen omräkning har gjorts till fasta priser. Kartläggningen har avgränsats till de utgiftsområden som bedömts relevanta i det att de kan antas rymma denna typ av medel. Urvalet har gjorts i dialog med representanter för regeringskansliet.⁷⁰

Data för kartläggningen av totala budgeterade medel är hämtade från budgetpropositionen, myndigheternas regleringsbrev och årsredovisningar för 2010 och 2013. Dessa data har dock kompletterats med mer detaljerad information som erhållits genom korrespondens med myndigheter och andra aktörer som ombetts *uppskatta* hur stor andel av deras respektive anslag som syftar till en klimatomställning av näringslivet.⁷¹ För att bedöma om skattningarna matchar de definitioner som används i studien har Tillväxtanalys även bett om typexempel på insatser. Detta har också levererats i de flesta fall och vi har därför kunnat säkerställa att myndighetens bedömning stämmer med den indelning, mellan exempelvis utbudsriktade- och efterfrågeinriktade styrmedel, som vi valt för studien.

Medlen har inte alltid kunnat följas till vägs ände. För de anslag som myndigheter ”slussar vidare” har endast större aktörer som tagit del av medlen kontaktats i ett försök att korrekt klassificera de relevanta statliga medlen.⁷²

(ii) Tilldelade medel per styrmedel

I denna rapport har vi även studerat tilldelade medel per styrmedel. Det vill säga, information om tilldelade medel har samlats in för de styrmedel som identifierats som medel som bidrar till en klimatomställning av näringslivet.

⁷⁰ De utgiftsområden som anses relevanta för en klimatomställning inom näringslivet är: UO7 Internationellt bistånd; UO18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik; UO19 Regional tillväxt; UO20 Allmän miljö- och naturvård; UO21 Energi; UO22 Kommunikationer; UO23 Areella näringar; landsbygd och livsmedel; samt UO24 Näringsliv. Tillsammans utgör dessa utgiftsområden drygt 13 procent av budgetpropositionen både 2010 och 2013. I bilaga 8.5 listas de anslag i budgetpropositionen inom de utvalda utgiftsområdena som inte undersökts i större utsträckning än att Tillväxtanalys utifrån information i budgetproposition och regleringsbrev avskrivit dem. Vi har i denna studie valt att inte inkludera medel för grundforskning kring klimatomställning inom näringslivet. Denna typ av forskning kan visserligen ha stor betydelse för företagens omställning men är svår att avgränsa. Dock inkluderas tillämpad forskning som sker i samverkan med näringslivet.

⁷¹ I de fall då en aktör inte kunnat göra en uppskattning har Tillväxtanalys gjort en uppskattning utifrån årsredovisning och regleringsbrev.

⁷² Bland annat har institutkoncernerna inom Rise, JTI och Skogforsk kontaktats och ombetts göra uppskattningar.

- Kartläggningen av tilldelade medel per styrmedel omfattar endast de direkta kostnaderna för styrmedlen ifråga, här ingår därmed inte till exempel administrationskostnaderna, vilka faller på myndigheterna.
- Flera styrmedel har bedömts som icke relevanta för denna typ av summering av tilldelade medel. Detta inkluderar flera administrativa styrmedel, förordningar och föreskrifter vars enda kostnad för staten är administrationskostnaden hos respektive myndighet (vilket som sagt inte inkluderas här). Inte heller handelssystem är inkluderade eftersom de inte uppbringrar någon direkt kostnad för staten. Då summeringen endast innefattar kostnadssidan är skattebaserade styrmedel som antingen medför en inkomst eller är budgetneutrala, inte relevanta för en kartläggning av tilldelade medel per styrmedel.

Kartläggningen av tilldelade medel per styrmedel har två syften:

1. Dels kan vi med hjälp av denna kartläggning skapa oss en bild av hur mycket medel som går till respektive styrmedel och till respektive branschs omställning.
2. Dels kan vi genom att studera tilldelade medel per styrmedel komplettera de uppskattningar som gjorts av myndighetsrepresentanter om hur stor del av deras respektive statliga anslag som går till en klimatomställning av näringslivet (se (i)). Då myndigheter och andra aktörer inte från början har haft som uppgift att klassificera insatser på det sätt Tillväxtanalys gör i denna kartläggning finns inga exakta siffror att tillgå på hur mycket medel som går till en klimatomställning av näringslivet. Med andra ord är båda metoderna som vi använder oss av för att skapa en bild av läget i denna rapport osäkra. Tanken är dock att vi genom att studera hur mycket statliga medel som går till näringslivets klimatomställning med hjälp av två olika metoder, ska kunna ge en så rättvisande bild som möjligt.

Kartläggning av hur styrmedlen berör näringslivet

I vår kartläggning av hur styrmedlen berör näringslivet används data från Statistiska centralbyråns miljöräkenskaper och företagens ekonomi samt från Naturvårdsverkets uppföljning av EU:s handel med utsläppsrätter (EU ETS) för att undersöka vilka delar av näringslivet som berörs, hur stor del av koldioxidutsläppen som omfattas, vilka kostnader dessa medför samt hur kostnaderna förhåller sig till företagens rörelsekostnader. Redovisningen genomförs på branschnivå.

För att få fram branschernas koldioxidskatt per utsläppt ton relateras rapporterad koldioxidskatt i miljoner kronor till utsläppet till luften i ton.⁷³

⁷³ Data från Statistiska centralbyrån (2014-09-01a)

8.4 Motiv för införandet av styrmedel

Syftet med miljöpolitiska styrmedel är att optimera den samhällsliga nyttan och människors välfärd genom att reducera olika verksamheters negativa miljöpåverkan. Nedan diskuteras några motiv och marknadsmisslyckanden som är argument för införandet av styrmedel för att åstadkomma en klimatomställning av näringslivet.

En *extern effekt* (eller externalitet) föreligger om en ekonomisk transaktion påverkar nyttan för tredje part. Externaliteter kan vara både positiva och negativa. Ett exempel på en *negativ extern effekt* är luftföroreningar; en fabriksägare kan sakna incitament att begränsa luftföroreningarna eftersom skadorna huvudsakligen drabbar någon annan.

En *positiv externalitet* (kollektiv nyttighet) innebär att det produceras en nytta som alla kan dra nytta av. Då den som producerat den positiva externaliteten inte drar full nytta av den för egen räkning kan det leda till att denna nytta inte produceras i tillräcklig omfattning ur ett samhällsperspektiv. Till exempel kan ny miljöteknisk kunskap vara dyr att införskaffa för den som först tar fram kunskapen, men kunskapen kan därefter tas del av billigt av andra aktörer.

Relaterade till kollektiva nyttigheter är *positiva nätverksexternaliteter* som i vissa fall kan uppkomma när ytterligare användare av en teknik gynnar redan befintliga användare. Eftersom användarna inte tar hänsyn till sin inverkan på andra användare riskerar marknadsintroduktion av klimatsmart teknik att stanna upp. Ofta finns det i dessa fall ett beroende mellan olika marknader, exempelvis miljövänliga fordon och drivmedel.

Även marknadsmisslyckanden relaterade till *informationsasymmetrier* kan motivera introduktionen av ett styrmedel. Asymmetrisk information uppkommer när olika ekonomiska agenter har olika information (eller incitament). Till exempel om en fastighetsägare inte genomför energibesparande åtgärder när det är hyresgästen som står för energikostnaden⁷⁴. Ett annat informationsrelaterat misslyckande som kan motivera introduktionen av styrmedel är att det i många fall inte lönar sig att ta fram information, till exempel om hur mycket el hushållsapparater drar.

I IPCC:s fjärde utvärderingsrapport⁷⁵ diskuteras kriterier för att utvärdera olika initiativ för att begränsa utsläppen och skapa en hållbar förbrukning (såsom styrmedel). Förutom miljöeffektivitet och ekonomisk effektivitet, nämns *fördelningshänsyn* och *institutionell genomförbarhet*. Om introduktionen av ett styrmedel inte tar hänsyn till denna typ av aspekter kan detta bli problematiskt. Vid låg policyacceptans står valet ofta mellan att till exempel låta bli att prissätta koldioxid eller att göra undantag för vissa grupper. Detta är motivet bakom nedsättningar och undantag från olika styrmedel. I Sverige ges exempelvis nedsättning av fordonsskatten för hushåll som ligger i vissa glesbygdskommuner för att denna skatt annars slår särskilt hårt mot den gruppen. Låg policyacceptans kan även till exempel komma av att ett högt koldioxidpris kan äventyra den inhemska industrins konkurrenskraft; detta har i Sverige resulterat i att många branscher har nedsättningar och undantag på sin energi- och koldioxidskatt.

⁷⁴ se t.ex. IEA (2007)

⁷⁵ IPCC (2007)

8.5 Utvalda utgiftsområden som inte undersökts

Nedan listas de anslag i budgetpropositionen inom de utvalda utgiftsområdena som inte undersökts i större utsträckning än att Tillväxtanalys utifrån information i budgetpropositioner och regleringsbrev avskrivit dem. De myndigheter som disponerat anslagen har alltså inte kontaktats.

Anslag för vilka respektive myndighet inte kontaktats

UO 7 Internationellt bistånd

Nordiska Afrikainstitutet
Folke Bernadotteakademin
Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete
Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete
Reformsamarbete i Östeuropa

UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader
Statens geotekniska institut
Statens va-nämnd
Marknadsdomstolen
Allmänna reklamationsnämnden
Fastighetsmäklarnämnden
Omstrukturering av kommunala bostadsföretag
Räntebidrag m.m.
Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad
Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

UO 20 Allmän miljö och naturvård

Kemikalieinspektionen
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut
Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader
Internationellt miljösamarbete
Stockholms internationella miljöinstitut
Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland

UO 21 Energi

Energimarknadsinspektionen: Förvaltningskostnader
Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av Barsebäcksverket
Elberedskap

UO 22 Kommunikationer

Vägverket: Administration
Banverket: Administration
Rederinämnden: Administration
Rikstrafiken: Administration
Statens väg- och transportforskningsinstitut
Statens institut för kommunikationsanalys
Trafikanalys
Post- och telestyrelsen: Förvaltningskostnader för vissa myndighetsuppgifter
Ersättning för sjöräddning, fritidsbåtsändamål m.m.
Ersättning till viss kanaltrafik m.m.
Trafikavtal
Viss internationell verksamhet
Från EG-budgeten finansierade stöd till Transeuropeiska nätverk
Ersättning för särskilda tjänster till funktionshindrade
Grundläggande betaltjänster
Informationsteknik: Telekommunikation m.m.
Driftsäker och tillgänglig elektronisk kommunikation

Anslag för vilka respektive myndighet inte kontaktats

UO 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Statens veterinärmedicinska anstalt
Internationellt skogsarbete
Bidrag till distriktsveterinärorganisationen
Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder
Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar
Ersättningar för viltskador m.m.
Bekämpande av växtsjukdomar
Gårdsstöd och djurbidrag m.m.
Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter
Finansiella korrigeringar m.m.
Livsmedelsstatistik
Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten
Fiskevård
Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.
Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.
Främjande av rennäringen m.m.
Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien

UO 24 Näringsliv

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser
Sveriges geologiska undersökning: Geologisk undersökningsverksamhet m.m.
Patentbesvärsrätten
Rymdstyrelsen: Förvaltningskostnader
Konkurrensverket
Kostnader för omstrukturering och genomlysning av statligt ägda företag m.m.
Avvecklingsanslag för Nutek, ITPS och Glesbygdsverket
Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll: Myndighetsverksamhet
Sveriges geologiska undersökning: Geovetenskaplig forskning
Sveriges geologiska undersökning: Miljösäkring av oljelagringsanläggningar, m.m.
Bolagsverket: Finansiering av likvidatorer
Bidrag till terminologisk verksamhet
Rymdverksamhet
Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien
Konkurrensforskning
Medel till AB Göta kanalbolag för upprustning och drift av kanalen
Kapitalinsatser i statliga bolag
Avgifter till vissa internationella organisationer
Finansiering av rättegångskostnader
Avgifter till internationella handelsorganisationer
Bidrag till standardiseringen

Tillväxtanalys, myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, är en gränsöverskridande organisation med 60 anställda. Huvudkontoret ligger i Östersund och vi har verksamhet i Stockholm, Brasilia, New Delhi, Peking, Tokyo och Washington D.C.

Tillväxtanalys ansvarar för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser och därigenom medverkar vi till:

- stärkt svensk konkurrenskraft och skapande av förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag
- utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft, hållbar tillväxt och hållbar regional utveckling

Utgångspunkten är att forma en politik där tillväxt och hållbar utveckling går hand i hand. Huvuduppdraget preciseras i instruktionen och i regleringsbrevet. Där framgår bland annat att myndigheten ska:

- arbeta med omvärldsbevakning och policyspaning och sprida kunskap om trender och tillväxtpolitik
- genomföra analyser och utvärderingar som bidrar till att riva tillväxthinder
- göra systemutvärderingar som underlättar prioritering och effektivisering av tillväxtpolitikens inriktning och utformning
- svara för produktion, utveckling och spridning av officiell statistik, fakta från databaser och tillgänglighetsanalyser

Om rapportserien:

Rapportserien är Tillväxtanalys huvudsakliga kanal för publikationer. I rapportserien ingår även myndighetens faktasammanställningar.

Övriga serier:

Statistikserien – löpande statistikproduktion.

Svar direkt – uppdrag som ska redovisas med kort varsel.

PM – metodresonemang, delrapporter och underlagsrapporter är exempel på publikationer i serien.

Foto: HS3RUS /shutterstock.com